National Library
Gen. Acquisitions Section
Ottawa, Ont.
K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
SEP 6 1977
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

25 1952

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 63 (2410) XXVI aastakäik | Neljapäeval, 25. augustil 1977 — Thursday, August 25, 1977 | Üksiknumbri hind 35 centi

Hiinas nõutakse suuremat distsipliini

Kommunistlik partei tahab vältida uusi „kultuurilisi revolutsioone"

TOKIO — Poliitilised vaatlejad ja Hiina eksperdid kinnitavad, et pärast äsjalõppenud kommunistliku partei konverentsi on Hiinas kindlalt võimule tulnud kolmeliikmeline triumviraat, kes asendavad senise pideva revolutsioonilise käärimise ja üleskihutatud meeleolud praktilise poliitikaga ja majandusliku ülesehitustööga. Uue poliitika tulemusena on oodata Hiina piiride senisest suuremat avamist läänemaailmale ning kaubanduslikkude sidemete sõlmimist tööstusriikidega.

Kommunistliku partei juhtkond on rakendanud uue partei põhikirja, mille alusel nõutakse partei liikmetelt ja elanikkonnalt suuremat distsipliini ja senisest suuremat tsentraliseeritud kontrolli.

Partei allorganid ja sõjaväeüksused peavad hoolitsema selle eest, et distsipliini ei rikuta ning et partei poolt antud korraldused ja käsud täpselt täidetakse.

Uue põhikirja vastuvõtmine ja partei kongressil peetud kõned lasevad oletada, et partei uus juhtkond katsub kõigi abinõudega vältida selliseid häirivaid sündmusi nagu seda oli 1966. aastal alanud kultuuriline revolutsioon.

Samuti tahetakse hoolitseda selle eest, et parteis ei teki suuri lahkarvamisi ja arusaamatusi eritiibade vahel, mis kutsuvad esile selliseid drastilisi abinõusid, nagu seda oli äsjane Mao Tse-tungi lese ja teiste radikaalide juhtivatelt positsioonidelt kõrvaldamine ja vangistamine.

Partei põhikirja kohaselt on tavalistel parteiliikmetel võimalus partei kõrgemate võimude tegevust ja partei poliitikat kritiseerida, kuid see kriitika peab minema läbi ettemääratud kanalite ning seda tuleb arutada vastavatel koosolekutel. Põhikirjas on ette-nähtud valjud karistused nendele parteitegelastele, kes ei arvesta õigustatud kriitikaga.

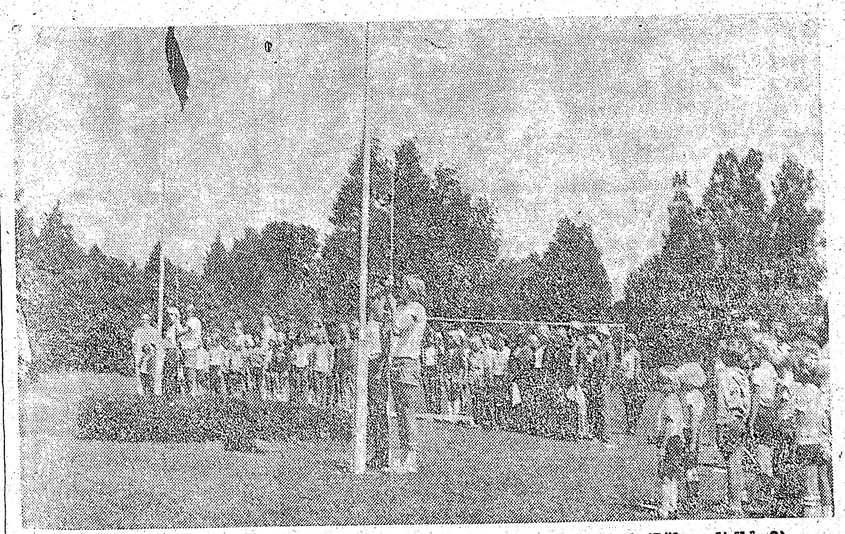

Lippude langetamine Jõekääru Laste Suvekodu suvise hooaja lõpetamisel. (Lähemalt lk. 3).
Foto: J. Säägi

Kuninganna juubelimedalid kahele eestlasele

TIIU KROLL-SIMMUL

SYDNEY (MK) — Seoses kuninganna Elizabethi 25. a. valitsemise juubeliga auväärstati kuninganna heakskiitmisel Austraalia silmapaistvaid ja teenekaid ühiskonnaliikmeid kuninganna hõbejuubeli medaliga. Selle erakordse au väärilisteks osutusid ka kaks eestlast, neist NSW osariigi valitsuse ettepanekul Tiiu Kroll-Simmul ja Lõuna-Austraalia valitsuse ettepanekul Heino Lomp. Mõlemad on tuntud ja silmapaistvad tegelased mitte üksnes meie rahvuslikus tegevuses vaid ka etnilistes gruppides ja Austraalia ühiskonnas. Nende kahe eestlase vääristamine medaliga on eriti hinnatav veel seetõttu, et sellise au osaliseks arvati ainult mõni üksik teiste etniliste gruppide liige.

Juubelimedal on hõbedast 3 cm läbimõõduga. Medalilint on valge, punaste äärtega ja sinise triibuga keskel.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Panama kanal tulipunktis

Kardetakse, et senat ei kinnita kokkulepet

WASHINGTON — Ühendriikide president Carter avaldas lootust, et Kongress kinnitab kokkuleppe, mis saavutati Panama kanali tuleviku suhtes Ühendriikide ja Panama esindajate vahel. Washingtonis on tekkinud suur vastuseis sellele kokkuleppele, mille alusel Ühendriikidele jäävad piiratud õigused kanali tsoonis administratsiooni rakendamiseks ja kanali opereerimiseks kuni 1999. aastani, mil kanal antakse täielikult üle Panamale.

Ühendriikides kardetakse, et Panama pahempoolne valitsus võib kanali ameeriklastelt juba lähemas tulevikus täielikult üle võtta ning ameeriklased kaotavad ühenduse pidamise võimaluse Atlandi ja Vaikse ookeani vahel.

Vabariiklaste partei juhtivad tegelasi Ronald Reagan mainis, et ta ei saa seda kokkulepet enne pooldada kui Carteri administratsioon talle kinnitab, et selle kokkuleppe alusel ei ole karta kanali okupeerimist Panama võimude poolt.

Senatis on karta Panama kanali kokkuleppe kinnitamisele suurt vastuseisu ja kui kokkulepe Senatis läbi kukub, siis võib oletada, et Panamal puhkevad kanali tsoonis suured demonstratsioonid ja rahutused, mis võivad ameeriklastele väga kalliks maksma minna.

Venelased ei suuda produtseeride komplitseeritud moodsaid relvi

WASHINGTON — Ühendriikide kaitseministeeriumi luureandmete kohaselt on N. Liit suurendanud möödunud aasta kestel oma relvastust, kuid see on läinud tunduvalt rohkem maksma kui eelmistel aastatel. Kaitseministeeriumi luureagentuuri direktor kindral Wilson kinnitas Kongressi majanduskomisjonis, et Ühendriikide sõjajõud on vaatamata N. Liidu edusammudele relvastuse alal siiski veel venelaste sõjajõududest tehnoloogiliselt tunduvalt tugevamad.

Kindral Wilson nentis, et N. Liit kulutas möödunud aastal relvastusele 118 miljardit dollarit, kuna Ühendriikide väljaminekud relvastusele samal ajal olid 84 miljardit dollarit.

N. Liit on teinud ka palju suuremaid pingutusi uute relvade soetamiseks ning kulutanud uurimisele rohkem raha kui seda on teinud ameeriklased.

Vaatamata nendele pingutustele ei ole venelaste käsutuses siiski seda kõrget tehnoloogiat, mis on vajalik moodsate kõrgeklassiliste relvade produtseerimiseks. Pingutused nende relvade soetamiseks on siiski väga kulukad ning selle tulemusena tõusevad N. Liidu kulutused riigikaitsele pidevalt.

Aleksis Rannit audoktoriks

University of Virginia, Charlottevilles, mis on üks lugupeetavamaid ülikoole Ühendriikides ja omab president Thomas Jeffersoni ajal ehitatud maailma kaunemaid hooneid, andis luuletaja ja slaavi ning ida-euroopa kogude kuraatorile prof. Aleksis Rannitile audoktori kraadi seoses tema loomingu austamiseks korraldatud näitusega, luule ettekannetega ja sümpoosioniga.

Abielupaari õnnetu surm

Toronto lähedal Streetsvilles said õnnetult surma Torontos Don Millsis elanud Heino Pabstel 52 aastat vana ja tema kanadalannast abikaasa Marie. Abielupaar viibis möödunud laupäeval oma sugulaste juures Streetsville's külas ning mees ja naine siirdusid basseini ujuma. Nad leiti veidi aega hiljem basseinist — Marie Pabstel surnult ja ta abikaasa väheste elumärkidega. Mõlemad toimetati haiglasse, kus konstateeriti Marie Pabsteli surma, kuna Heino Pabstel suri möödunud esmaspäeval haiglas meelemärkusele tulemata.

Abielupaari jäid lähematest omaksetest leinama kolm alaealist last — 7, 10 ja 12 aastased. Arvatakse, et Marie Pabstel'it tabas vees kurgukramp, kuna Heino Pabsteli surmapõhjused on selgitamisel.

LAEVASÕIT

CAYUGA II laeval

7. septembril s.a. kell 8.30—12 õhtal
(laevale pääs kell 8)

☆ ÕHTUSÖÖK kell 10 ☆ TANTS
☆ BAAR ☆ „KAJA" ORKESTER

Pääsmed: $14.00 ainult eelmüügil, helistage 447-9677

Demonstratsioonid vene propagandapäevadel

Propagandapäevadel Rootsis esinesid Eestist välja saadetud trupid — Vene filmimehed filmisid demonstrante

STOKHOLM (EPL) — Suur Nõukogude Liidu propagandakampaania Rootsis „Sovjet-estniska kulturdagar" ei lähe hästi korda. Pealtvaatajaid on kaunis vähe, aga proteste Nõukogude Liidu okupatsiooni vastu Eestis palju.

Lõuna-Rootsis ei täitunud ruumid, kus tantsu- ja laulugrupid Eestist esinesid. Södertäljes tuli kohale ainult 130 inimest — Eestist kaasa saadetud TV-mehed ja teised propagandistid kaasa arvatud. Stokholmis, kus ju elab palju eestlasi, tuli kokku umbes 400 inimest.

Nendest olid pooled Nõukogude Liidu saatkonnast ja Nõukogude Liidu-Rootsis sõprusühingust.

Suur saal Medborgarhusetis oli pooleldi tühi.

Proteste Nõukogude Liidu okupatsiooni vastu Eestis on olnud rikkalikult peaaegu igal pool. Lõuna Rootsis jagati tuhandeid voldikuid olukorra kohta tänapäevases Eestis. Mitmed lehed tõid ära kirju lugejaskonnalt, kus eestlased ja vaba Eesti sõbrad nõudsid vene vägede tagasitõmbumist Eestist.

Södertäljes oli kogunenud üle kahekümne protestija. Keegi oli nähtavasti öösel käinud müürilehti kleepimas. Igal pool linnas oli näha müürilehti tekstiga: Sovjet, ut ur Estland!

Protestijad tulid kolmest eriorganisatsioonist: Ida-Euroopa solidaarsuskomitee, Rootsi Eestlaste Esindus ja 21-augusti komitee olid saatnud oma liikmeid kohale.

Eestist tulnud TV-propagandistidele protestid ei meeldinud.

Kaameramees käis ringi ja filmis igat demonstranti pool minutit või rohkem. Keegi TV-meestest ei olnud huvitatud jutuajamisest. Alles siis, kui keegi neid süüdistas, et nad ainult vene keelt oskavad, hakkasid nad rääkima.

— See pole harilik filmimine. See on registreerimine, ütles üks demonstrant.

Ka Stokholmis esines proteste. Medborgarhuseti ees seisid paarkümmend inimest sini-must-valge lippudega ja plakatitega. Sama TV meeskond Eestist käis neid jälle filmimas. Nõukogude Liidu saatkonnast tuli bussitäis inimesi, kes ruttu majja läksid.

Sees jagati vene propagandalehti. Saalis, kus etendus toimus, oli üles pandud kaks rootsi ja kaks vene lippu. Nõukogude Eesti lippu ei olnud näha.

Kui kava oli lõppemas, tõusis üks noor rootslane üles peaaegu tagumises reas ja lehvitas vaba Eesti lippu.

Kohe kargasid talle kallale 5—6 noormeest, kes kuulusid „Arbetarpartiet kommunisterna" erakonda.

Lipulehvitaja löödi pikali ja lipp kisti tal käest. Pärast sai ta lipu tagasi ja seisis sõpradega maja ees, näidates lippu, mida saalis näidata ei lastud.

Länstidningen Södertäljes kirjutab pikalt eestlaste külaskäigust. Kolm artiklit katavad peaaegu terve lehekülje.

Eestlaste külaskäigu korraldajatele protestid ei meeldinud. Nad olid juba varakult proovinud müürilehti maha rebida. Kui see ei õnnestunud, muretseti musta värvi ja maaliti need üle.

Kui demonstrandid kogunesid, aeti nad eemale Folkets Husetist, kus esinemine toimus. Intendent Harry Olt ütles ajalehele:

— See on korraküsimus. Kui meil on teatud määrused demonstratsioonide kohta, siis peavad need kõikide kohta kehtima. (Rootsi seaduse järgi pole niisuguse meeleavalduse jaoks mingit luba vaja.)

Länstidningen kirjeldab pikalt, kuidas demonstrante väga lähedalt filmiti.

Leht mainib: demonstrandid usuvad, et pildid lähevad otse KGB kätte.

Eesti kultuuritegelased saavad väga heade arvustuste osalisteks Länstidningeni poolt. Lehe arvustaja Christer Duke kirjutab muuhulgas: „...see oli tõesti artistlikult väga kõrgel tasemel õhtu..."

Austraalias võeti riigiametnikelt streigiõigus

CANBERRA — Austraalia parlament võttis vastu otsuse, mille kohaselt riigiteenistujatele keelatakse streikimine. Poliitilistes ringkondades arvatakse, et selle otsuse tulemusena võib oodata valitsuse ja ametiühingute vahel väga ägedat võitlust. Uue seaduse kohaselt on valitsusel õigus vallandada neid riigiteenijaid, kes streikima hakkavad. Parlamendi otsus oli ilmselt tingitud Austraalia postiametnikkude streigist, mis oli vältinud juba nädalapäevad. Kanada transpordiminister Otto Lang mainis lennuliikluse kontrollijate streigi puhul, et Kanada valitsus võtab tõenäoliselt Kanadas kaalumisele riigiteenijatelt streigiõiguse äravõtmise, kuid peaminister Trudeau väitis, et valitsus pole seda küsimust kaalunud ning siin on tegemist transpordiministri isiklike arvamistega.

Saksavastane meeleolu Itaalias

ROOM — Saksa sõjakurjategija Herbert Kappleri põgenemine Itaalia vangla haiglast on tekitanud pinevuse ja vaenu itaallaste ja sakslaste vahel. Itaalia pahempoolsed on juba mitmel puhul korraldanud saksavastaseid demonstratsioone ning saksa turistide autosid on üle pintseldatud musta värviga. Kappleri toimetas suures kohvris haiglast välja tema abikaasa ja põgenik varjab ennast kuuldavasti Lääne-Saksamaal. Itaalia valitsus on esitanud Bonni valitsusele mitu nõudmist Kappleri väljaandmiseks, kuid need nõudmised on tagasi lükatud, kuna põhiseaduse kohaselt ei saa saksa valitsus ühtegi oma kodanikku välja anda võõrale riigile.

Kossõgin külastas Eestit

Okupeeritud Eestis ilmuv „Rahva Hääl" mainib, et hiljuti on viibinud Eestis N. Liidu üks võimumehi peaminister ja poliitbüroo liige Nikolai Kossõgin. Ta olevat tutvunud Tallinnas olümpiaobjektide ehitustöödega, vaadanud „Viru" hotelli ning külastanud nõukogude võimu eest võidelnute „memoriaalansamblit". Peale selle olevat Kossõgin käinud Harju rajooni S. M. Kirovi nimelises näidiskalurkolhoosis, Pärnu kolhooside ehituskontoris, Pärnu rajooni kolhoosidevahelises seafarmis. J. Gagarini nimelise näidissovhoostehnikumi seafarmis, Viljandi rajooni Leie kolhoosi suures piimakarjafarmis ja Võru Piimatoodete Kombinaadis.

Hiina ehitab pommivarjendeid

HONG KONG — Hiina teeb tõsiseid ettevalmistusi uue maailmasõja puhuks, laiendades pommivarjendite ja tunnelite ehitamist, mainiti New China News Agency teadaandes. Need ettevalmistused tehakse kooskõlas hiljutise Hiina kommunistliku partei juhi Mao Tse-tungi ja tema järglase Hua Kuo-fengi hoiatustega, kes on öelnud, et uus maailmasõda on tulemas.

PORTO ALEGRE — Uputused Brasiilia lõuna-osariigis Rio Grande do Sul on jätnud 6.000 inimest kodutuiks ja nõudsid ohvriks 25.000 veist ja lammast.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $30.—, poolaastas $16.— ja veerandaastas $9.—, kiripostiga aastas $48.—, poolaastas $25.50 ja veerandaastas $13.50.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $32.—, poolaastas $17.— ja veerandaastas $9.50. Kiripostiga USA-s: aastas $53.—, poolaastas $27.50 ja veerandaastas $15.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $62.—, poolaastas $31.50 ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 30 c. — Üksiknumbri hind 35 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

Sidemed Hiinaga

Ühendriikide välisminister Cyrus Vance sõitis möödunud laupäeval Pekingi, kus teda ootavad tähtsad läbirääkimised Hiina juhtidega, kes on pärast pikemat aega kestnud sisepoliitilisi häireid ja võnkumisi oma võimu stabiliseerinud ning võivad nüüd rääkida võimupositsioonidelt lähtudes. Välisminister ei olnud enne ärasõitu oma sõidu tulemuste suhtes eriti optimistlik ja arvas, et hiinlastega kokkulepete saavutamine ei ole kerge ülesanne ning on veel kaugete mägede taga.

Hiina ja Ühendriikide vahel täielikkude diplomaatiliste sidemete sõlmimine ning tiheda koostöö saavutamine on Washingtonis olnud pidevalt päevakorral sellest momendist alates kui president Nixon külastas Hiinat viis aastat tagasi. Hiinaga sidemete sõlmimine ja vahekordade normaliseerimine on seda raskem, et see kutsub esile ka sisepoliitilisi probleeme, kuna Ühendriikides leidub neid, kes Hiinaga koostöö toetavad ja soovivad, kuid samal ajal ei saa mööda minna ka paljudest nendest, kes Hiinale vaatavad kui kommunistlikule riigile, kus valitseb julm diktatuur ja kus inimõigused midagi ei maksa.

Hiina võimumehed tähendasid juba Nixoni ja Kissingeri poliitiliste manöövrite päevil, et Hiina üheks tähtsamaks tingimuseks suhete normaliseerimisel on Taiwani — see tähendab Rahvusliku Hiina — küsimuse korraldamine, mille all tuleb mõista Ühendriikide sidemete katkestamist Rahvusliku Hiinaga ning ameerika sõdurite väljatoomist Taiwanist. Ühendriigid on neid nõudmisi arvestades redutseerinud oma sõdurite arvu Taiwanis seniselt 8000 mehelt 1000 mehele, kuid Washington kõhkleb sidemete täielikkude katkestamistega, mis tähendaks senise poliitika täielikku peapeale pööramist.

Carteri administratsioonis leidub isikuid, kes on valmis Taiwani nii-öelda „üle parda heitma" ning kommunistliku Hiinaga suhteid „normaliseerima". Selle liini pooldajad väidavad, et kui Washington Hiinaga sidemete sõlmimisel viivitab ja edasi-tagasi kombineerib, siis lükkab see hiinlased lõpuks venelaste sülle, millel võivad olla väga kurvad tagajärjed Ühendriikidele. Samal ajal aga väidavad selle liini vastased, et Taiwanilt Ühendriikide toetuse äravõtmine tähendab sõprade reetmist ning sellise sammu astumisel ei saa ükski Aasia riik enam usaldada Ameerika Ühendriike.

Selliste kulisside taustal ei saa praegust välisminister Vance sõitu Pekingi võtta Hiina-Ühendriikide vahekordade lõpliku lahendamise aktsioonina vaid sellel reisil on rohkem informatsiooni kogumise ning Hiina uue juhtkonna seisukohtadega tutvunemise eesmärk. Tundub, et president Carter ja välisminister Vance ei ole valmis kõiki Hiina soove rahuldama ning mängima selle koostöö raamides hiinlasi välja venelaste vastu. Vance eesmärgiks on leida mingisugune kompromiss-vormel, mis võimaldaks Hiinaga täielikkude diplomaatiliste sidemete sõlmimist kuid samal ajal ka praeguste vahekordade säilitamist Taiwaniga.

Paljud poliitilised vaatlejad kalduvad arvama, et kompromisslahenduse saavutamiseks peaksid olema head väljavaated ning see oleks Pekingi ülesandeks leida sellele kompromissile vajalikud alused. Sest — nii kalkuleerivad paljud eksperdid — tehnoloogiliselt maha jäänud Hiina vajab rohkem Ühendriike kui Ühendriigid Hiinat. Kas need oletused ja analüüsid tõele vastavad, see peaks tõenäoliselt selguma välisminister Vance praeguse missiooni kestel.

K. A.

Moskval raskusi olümpiaga

Venemaa on juba tekkinud palju raskusi olümpia ettevalmistustega. Mitu ettevõtet on hilinenud. Nüüd kavatsetakse ehitushoogu tõsta, et oleks õigel ajal võimalik töid lõpetada.

Paljud venelased kardavad, et olümpiaad läheb kalliks. Ajalehed proovivad rahuldada inimesi lubadustega, et kõik väljaminekud on mõõdukad ja hästi kaalutletud.

Lääne ajakirjanikud arvestavad siiski, et Moskva olümpia läheb kallimaks kui kõik eelmised olümpiad.

Korraldajad saavad muidugi osa raha tagasi, osa sellest välisvaluutas. Juba nüüd on mitu TV-ettevõtet sõlminud kokkulepped Venemaa TV-ga.

Venelased tahavad piirata välismaa ajalehemeeste arvu. Praegu on kavas lubada 3100 ajakirjanikul Moskvasse tulla. Seletuseks olevat, et muidu olla raske neile anda küllaldast informatsiooni.

Turistide arvu tahetakse ka piirata. Umbes 350.000 turisti kavatsetakse Moskvasse lasta, nendest ülimalt 250.000 ühekorraga.

Moskva ümbruses ehitatakse igalpool hotelle, kohvikuid, autoparandus-ettevõtteid ja uusi teid.

Suur osa töödest tehakse välismaa ettevõtete poolt. Sellest vene ajalehed ei kirjuta.

Olümpia on venelastele väga tähtis. Mitte niipalju sportlikkudel põhjustel, vaid sellepärast, et nad tahavad enda poliitilisele süsteemile teha head propagandat.

Taani sõjalaevad külastasid Leningradi

Leningradis viibisid ametlikul külaskäigul Taani sõjalaevad miinilaev „Men", traallaevad „Vilsund" ja „Ulvsund". Laevad lahkusid 8. augustil tagasi Taani.

Londonis korraldati äsja suurejooneline Euroopa lätlaste laulupidu. Pildil näeme laulupeo rongkäiku läbi linna. Rahvarõivais lauljad siirdusid avaaktuselt St. Pauls katedraali, kus toimus ökumeeniline jumalateenistus. Foto: R. Laev

Aavo Kimmel

Kanada hoolekandeliste kulude suur tõus

Käesolevas üldist hoolekannet käsitlevas artiklis tahaksin anda lühikese kuid keskse ülevaate Kanada valitsuse hoolekandekuludest viimase kuue aasta jooksul ja sellega seoseis olevaist programmidest, mida valitsus on pidanud vajalikuks oma kodanikkude heaolu ja tervishoiu säilitamiseks. Need programmid on jagatud kahte liiki, nimelt: ametlik hoolekanne ja sotsiaalne hoolekanne. Samal ajal vaataksin ka inflatsiooni ja maksude mõju nendele hoolekande programmidele. Kuigi teen seda väga lühidalt, peaks see siiski andma konkreetse pildi kuhu valitsus suunab oma hoolekande poliitika.

Esimesena võtaksin vaatluse alla valitsuse kulutusi kogu riigieelarve osas, nii nagu seda teeb riiklik Statistika Büroo. Valitsuse definitsioon hoolekande osas on palju avaram kui seda tavaliselt näeme üldises mõistes. Sissearvestamisele kuuluvad ka perioodilised väljamaksud pimedatele, invaliididele, lisaks neile, kellede heaolu oleneb täielikult valitsuse poliitikast nagu seda on üksikud emad lastega ja töötatööliste maksetavad summad.

Teises kategoorias oleksid summad, millised tehakse erilise seadusandlusega kättesaadavaks üksikutele gruppidele, mis koosnevad inimestest kellede oskused on tehnoloogia arenguga muutunud väärtusetuks.

Väljamaksetavad summad nii indiaanlastele kui ka eskimotele kuuluvad samasse kategooriasse ning summasid, mida kulutatakse noorte järelvalvesüsteemi arendamisele, on võimalik saada ainult erilise seadusandluse jõusse astumisega.

Kolmanda grupi moodustavad vanaduse kategooria alla kuuluvad väljamaksud. Need on kulud, millised on määritletud föderaalvalitsuse seadusandlusega. Siia kuuluvad kodanike põhipensionid, lisamaksud lubatava garanteeritud pensioni maksmisega ja lese (naise-mehe) toetuse saajad. Seda viimast kolmandat gruppi tuntakse kui ametlikku hoolekande programmi.

Töötatööliste tasu, perekonna ja noorte abiraha, abirahad ja elatisrahad sõjaveteranidele, kindlustussummad, millised tulevad väljamaksmisele töölistele kehaliste vigastuste puhul jne. langevad sotsiaalhoolekande seadluse alla.

Sellega on antud provintsidele korraldada hoolekandega seoses olevaid küsimusi sellisel määral, et see ei muutuks provintsile koormavaks.

Iseseisvalt selles süsteemis tuleb vaadelda üldiseid pensioniplaane s. t. Kanada ja Quebeci pensioniplaane. Need pensioniplaanid peavad endid ise üleval pidama ning ainukesed organisatsioonid, kes sealt laenata saavad, on momendil provintsivalitsused.

Summad Kanada hoolekande suurusest on võetud Üleriikliku Statistika Büroo (Statistics Canada) seeriatest, millised käsitlevad föderaal-, provintside- ja kohalikkude omavalitsuste hoolekande finantseerimist. Kahekordse arvestuse vältimiseks olen kõrvale jätnud omavalitsustele ülekantavad summad, sest need on tavaliselt garantiid, millised otseselt laekuvad provintsivalitsuse kassadest.

Aga üldpildi saamiseks avaldaksin korraks siiski kulutuste summad tehtud kõikide valitsuste poolt 1970—71 ja 1975—76 aastate ulatuses. Hoolekande summad ligilähedaselt kolmekordistusid tõustes 5.8 miljardilt dollarilt 15.8 miljardi dollarile (arvud 1971. aasta dollarites 11.8) möödunud viie aasta jooksul ja nende osatähtsus kogu valitsuse eelarves on tõusnud 18.5 protsendilt 22.4 protsendile.

Kuna enamus kulutusi võtavad ülekande ilme üksikisikute või perekondade suhtes, siis on raske määritleda selle mõju inflatsiooni kasvule.

Laskudes üksikasjadesse, näeme et hoolekandesummade kasv oli tingitud erakordselt kiirest töötatööliste väljamakstavate summade kasvust 1971—72 ja 1972—73. aastatel vastava seadusandluse muutmisega. Perekonna abirahade seadusandlus tuli muutmisele 1973. aastal, milline tunduvalt suurendas väljamakstavate summade suurust. Sammu on ka pidanud väljamaksud, millised tehakse üldise pensioniplaani (Universal Pension Plan) osas. Arvudes väljendatuna tõusid töötatööliste tasud 837.6 miljonilt dollarilt 3.370.0 miljoni dollarile (tõus 303 protsenti) eelpool määritletud ajavahemikus. Toetused perekonna ja noorte abiraha osas kasvasid 714 miljonilt 2.065 miljoni dollarile (tõus 169 protsenti) ning riikliku pensioni arvel tulevad väljamaksud 143.2 miljonilt 912.0 miljoni dollarile (tõus 538 protsenti).

Kui vanaduspension (Old Age Security) 1971. a. maksis valitsusele 1.539.2 miljonit dollarit, siis 1976. aastaks oli see enam kui kaks ja pool korda suurenenud, ulatudes 4.179 miljoni dollarile.

Vanaduspension, töötaoleku kindlustus ja sõjaveteranide toetused on täielikult föderaalvalitsuse kanda. Üldised pensioniplaanid nagu seda on Kanada ja Quebec'i pensioniplaanid, on ligi kahe-kolmandiku ulatuses föderaal- ja ligikaudu ühe-kolmaniku ulatuses provintsivalitsuste kanda. Sellevastu perekonna ja noorte hoolekande osas on provintside osatähtsus palju suurem keskvalitsuse omast, ulatudes 14 protsendile 1971. a. 1975. aastaks oli see vähenenud 6 protsendile, mis näitab föderaalvalitsuse poolt pakutava perekonna abirahade tunduvat suurenemist.

Tööõnnetustega seoses olevad kulud on täielikult provintsivalitsuste kanda.

Proportsionaalselt tulevad jagamisele summad, mida antakse erilistel juhtudel hädasolevaile isikutele või gruppidele. Ottawa osas ulatus see 40 protsendile 1971 a., provintsid andsid 50 protsenti ja 10 protsenti jäi kohalikkude omavalitsuste kanda. See vahekord aga muutus 1975. aastaks provintsivalitsuste kahjuks, kelledele oli langenud 60 protsenti, mida finantseeriti kinnivaramaksude tõstmisega.

Võrreldes riigi eelarveid eelpool mainitud perioodil, näeme et föderaalvalitsus on pideval kindlustanud oma positsiooni üldise sotsiaal-heaolu korraldamisel. Kui 1970-71. a. ulatusid Ottawa sotsiaalkulud 4.496.4, provintside koormused 1.187.5 ja omavalitsuste toetused 124.3 miljoni dollarini, siis 1975-76 aastaks olid tõusunud vastavalt 12.100, 3.512.2 ja 161.4 miljoni dollarile.

Kokkuvõetult võib ütelda, et hoolekande programmide kulutused on näidanud kõikidel aladel tunduvat tõusu. See on paratamatult seotud üldiste hindade tõusuga, kuid peamiselt on siin olnud tegevuses föderaalvalitsuse käsi, kes selles suunas uute seaduste välja andmisega on tahtnud kindlustada oma positsioone.

ESTO '80 märgikavandi võistlus

ESTO '80 — „Ülemaailmsed Eesti Päevad 1980 Rootsis" Peakomitee kuulutab käesolevaga välja märgikavandi auhinnavõistluse järgmistel tingimustel:

1. Kavandada märk (embleem) mis sümboliseeriks 1980. a. Rootsis peetavate Ülemaailmsete Eesti Päevade ideed ja tegevust.

2. Märgi kujundamine ja vorm peab võimaldama selle kasutamist mitmesuguses suuruses ja tehnikas (trükituna, rinnamärgina, kinoprojektsioonis j.n.e.). Soovitav värv: must — valge, sinine — valge või sinine — must — valge. Soovitav tekst: ESTO 80.

3. Esitatud kavandid vaatab läbi ja auhindab žürii koosseisus: Evi End, Harri Härm, Endel Kõks, Albert Meerik, Richard Norvell ja Otto Paju. Otsus avaldatakse ajakirjanduses.

4. Auhinnasumma on Rootsi Kr 1.000:— (ca $250.—).

5. Auhinnatud kavandi omandi- ja kasutamise ainuõigus kuulub ESTO '80 Peakomiteele.

6. Auhinnastamata kavandid tagastatakse autorile tema sellekohasel kirjalikul soovil ja kulul hiljemalt 1 kuu pärast kavandivõistluse tähtpäeva.

7. Kavandid esitada ca 10 cm suuruses, monteeritult ca 20x25 cm valgele kartongile, ilma autori signatuurita. Autori nimi ja aadress sulgeda eraldi kinnisesse ümbrikusse ja saata koos kavandiga hiljemalt 1. oktoobriks 1977 aadressil: ESTO '80 Peakomitee „Märgikavand", c/o Richard Norvell, Brantingstorg 20, S-754 34 Uppsala.

ESTO '80 PEAKOMITEE

Kommentaar

Äsja New Brunswickis peetud Ontario provintside peaministrite konverentsil tuli Quebeci peaminister Rene Levesque välja kummalise ettepanekuga, soovides teiste provintsidega kahepoolseid vastastikuseid lepinguid prantsuse ja inglise keelte probleemide korraldamiseks. Peaministrid lükkasid selle ettepaneku jahedalt tagasi, kuna keelte küsimuse lahendamine ei allu kahe provintsi omavahelistele kokkulepetele. Levesque ettepanekut peetakse üldiselt läbipaistvaks propagandamanöövriks, kuna ta võib nüüd koju tagasi minnes kinnitada, et teised provintsid ei taha prantslastele vastu tulla.

Kuid keelte küsimus ei ole ainus probleem, millega Levesque küünilselt manipuleerib ja opereerib. Quebeci majanduslikust olukorrast on Kanada lehtedes palju kirjutatud, kuid ükski leht ei ole sealset olukorda nii kristallselgelt väljendanud ja kummitavat hädaohtu nii kirkalt silmade ette maalinud kui juudi nädalaleht „The Suburban" oma 17. augusti numbris. Ajalehe kommentaator mainib, et Kanadas räägitakse palju Quebeci separatistide uuest keeleseadusest, kuid selle kõrval unustatakse Quebeci uus tööseadus, mis muudab täielikult provintsis eksisteerivad vahekorrad töölistega ja kujutab endast esimest sammu sotsialistliku või isegi kommunistliku ühiskonna suunas.

Uus seadus keelab näiteks ettevõtetel palgata ajutisi töölisi kui regulaarsed töölised streigivad. Ja kui ametiühingul õnnestub 35 protsenti ettevõtte töölistest oma liikmeskonda võtta, siis need 35 protsenti räägivad kõigi tööliste eest. Need eeskirjad tähendavad tegelikult seda, et ettevõte, mille töölised asuvad streikima, ei ole võimeline enam väljastpoolt võetud töölistega tööd jatkama vaid peab uksed sulgema. Kui ettevõte aga kauemaks ajaks seisma jääb, siis kaotab ta oma turud ning sellises olukorras peab tööstur paratamatult aktsepteerima kõik tööliste nõudmised. Praktiliselt tähendab see seda, et ettevõte saatus ei olene enam vabriku või tööstuse juhtidest vaid ametiühingute tegelastest.

Kommentaari kirjutaja Peter Lust mainib, et ühe Lääne-Saksamaa pankuri arvates ei häiri sakslasi investeerimise seisukohalt iseseisva Quebeci piiratud rahvaarv ja väike majanduslik potensiaal, vaid Quebeci poliitilise tuleviku suunad. Peter Lust kinnitab, et Quebeci separatistid tulid võimule ametiühingute tugeval toetusel ning nüüd on vaja seda võlga neile tasuda. Seda tehakse ametiühingutele suuremate võimupiiride andmisega, millega mõõdukamad separatistid ei nõustu, kuid kes peavad järele andma partei radikaalidele.

Peter Lust arvab, et Ameerika Ühendriigid võivad elada koos iseseisva demokraatliku Quebeciga, kuid tõenäoliselt ei talu nad oma piiril sotsialistlikku või kommunistlikku Quebeci. Kui selline olukord tekiks, siis on ameeriklased sunnitud sündmustesse sekkuma.

Meie arvates on selline sündmustesse sekkumine väga tõenäoline, sest ameeriklastele aitab oma tagahoovis juba ühest Kuubast ning nad peavad kõigi vahenditega hoolitsema selle eest, et nad ei satuks ümberpiiramise ohtu.

AMI

● Seeaastane „Europeaad" toimus 4.—12. augustini Itaalias. Sellest võttis osa ka Kölni eesti rahvatantsutrupp „Tungal". Reisi ja osavõtu korraldas trupi juht Maret Kalda, kes asendas aasta tagasi surnud energilist Evald Fuksi. Trupi pillimeheks oli Edgar Pent.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

27. ja 28. augustil on valvearstiks dr. Tari, tel. 922-3824.

Eesti neiu surm rongi all

Brisbanes, Austraalias, jäi valveta raudtee ülesõidu kohal 28. juulil rongi alla 24-aastane Ilme Liiv. Ta sai silmapilkselt surma.

Ilme Liiv oli aktiivsemaid eesti *noori kohapeal. Ta oli tegev rahvatantsurühmas ja Brisbane Eesti Seltsis*, kus oli laekur.

(M. K.)

Eestlane võitis Briti kogukonnavalimistel

LONDON (EH) — Eestlane Johannes Kaer (konservatiiv) valiti (Newcastle'ist) Vingrove'i maavanemaks — 2338 häälega, kuna *tema vastaskandidaat (labour'i* parteist sai ainult 1117 häält. — *Seega oli Johannes Kaer'il 1221*-hääleline enamus.

Johannes Kaer viibis muuseas juulikuus USA- president *Carteri* sõpruskülalisena, kõigepealt presidendi sünnikohas Georgias ja siis külaskäigu raamides muudes USA paikades koos oma inglannast abikaasaga.

Johannes Kaer on eestlastele tuntud esimesest ja mitmest järgnevast Suvepäevast, mida ta on kohusetruult külastanud. Ta on pärit Pärnumaalt — Kilingi-Nõmmelt. Omal ajal, kui Kilingi-Nõmme koolimaja tulekahju ohvriks langes, oli tema üks päästjatest põlevasse koolimajasse jäänud lastele. Teatavasti surid nii mõnedki lapsed pärast tuleõnnetust tulest saadud põletushaavadesse. Joh. Kaer on elukutselt insener ja kuulus sõja ajal Royal Navy'sse.

E. H. /J. L.

Dr. J. Sõrra mälestusfond

Dr. med. J. Sõrra poegade palvel palutakse kadunu mälestustamiseks mitte saata lilli ja pärgi, vaid selleks mõeldud summad annetada Üliõpilaskonna Toetusfondile Johannes Sõrra nimelise stipendiumi heaks, saates annetustsheki N. Yorgi Eesti Maja aadressil Üliõpilaskonna Toetusfondile.

Leinavail omakseil on veel palve neile, kes annetavad verd haigete raviks vere ülekannete jaoks, et seda tehtaks Flower & Fifth Ave. Hospitalis J. Sõrra mälestuseks.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates

ESTO MUTUAL FUND, LTD.
Aktsia hind reedel, 19. aug. $5.20
Walwyn, Stodgell, Cochrane Murray Ltd
145 King St. W., Room 1900
Toronto, Ont. M5H 1J8.
Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Jõekääru suvekodus langetati lipud

Õnnestunud hooaeg ilusate ilmade kaasabil

Jõekääru laste suvekodus langetati pärast järjekordset edukat hooaega möödunud laupäeval lipud ning ilusad ja rõõmsad puhkepäevad veetnud noorus siirdus tagasi oma kodudesse. Suvekodust käis läbi seekord jällegi rohkesti eesti noori, neist paljud ka Ühendriikidest. Kõige kaugemaks suvekodu nooreks oli seekord tõenäoliselt 6-aastane Karl Arro, kes saabus suvekodusse USA-st Montana osariigist Billingsi linnast, kus ta isa Erik Arro töötab õligeoloogina.

Reede õhtul enne suvekodu lõpetamist toimus suvekodu „ball", kus noored veetsid lõbusalt oma viimaseid suvekodu tunde. Suvekuningannaks valiti A. Niitenberg ja printsiks A. Vasila.

Tantsiti ja aeti sõpradega viimaseid pikemaid jutud maha ning *tuhati uuesti suvekodus kohata* järgmisel suvel.

Laupäeval kell 12 päeval kogunes arvukas noorte pere koos suvekodu juhataja ja personaliga *lippude väljakule, kus neid ootasid* vanemad ja rohkesti noortesõpru, *et kaasa elada suvekodu lõpptseremooniale* ja lippude langetamisele.

Suvekodu juhataja J. Laansoo *oma sõnavõtus* tänas kõiki, kes suvekodu tegevusele kaasa olid aidanud ning jagas välja auhinnad. Parima noore naisujuja auhinna sai Valja Reinsalu, parima noore meesujuja auhinna Nils Norheim. Parimaks naisujujaks osutus Christina Greenbaum, parimaks meesujujaks Hillar Heine.

Parim naissportlane oli Juta *Metsala ja parim meessportlane* Martin Toomes.

Eeskujulikud kasvandikud olid: vanemad tüdrukud — Taali Rooneem, vanemad poisid — Marcus Silmberg, keskmised tüdrukud — Liisa Vähi, keskmised poisid — Karl Konze, suured tüdrukud — Riina Niit, suured poisid — Martin Toomes. Parimad eesti keele rääkijad: väikesed tüdrukud — Urve Voitk, väikesed poisid — Heikki Altosaar, keskmised tüdrukud — Ingrid Cveney, keskmised poisid — Erik Valter, suured tüdrukud — Leelo Valdsaar, suured poisid — Enn Kiudorf.

Jõekäärul pannakse teatavasti ka suurt rõhku kehalisele kasvatusele.

Spordipäeval purustati terve rida Jõekääru rekorde ning võitjatele jagas välja auhindu spordijuht ja treener R. Kivi.

Auhindu said: Juta Metsala, Linda Varve, Valja Reinsalu, Hillar Heine ja Ingrid Mandra. Hillar Heine tulemus kõrgushüppes oli 1.63 m, millega ta lõi ligemale 20 aastat püsinud endise rekordi 1.56 m.

Laskeala juhataja ja treener E. Ruberg annab keskmiste tüdrukute klassis parimale laskurile Liisa Vähile üle „Vaba Eestlase" auhinna. Nende vahel parim noorte klassi naisujuja Valja Reinsalu. Foto: J. Säägi

Parimatele laskuritele jagas auhinnad välja selle ala treener E. Ruberg. „Vaba Eestlase" auhinna laskuritele võitis Liisa Vähi. Teistest paremtest laskuritest said auhindu: Erich Nippak, Mikk Mõlder, Karin Rüütelman, Christina Greenbaum, Leelo Valdsaar, Silvi Pirn, Ruth Küng, Toomas Kori ja Rein Taul. Kanada sõjaväe kadettide laskmises poolkuu märki olid parimad: Mikk Mõldre, Andrus Vasila ja Martin Toomes. Parimad „Kalevipoja" teadjad olid Piia Metsala, Silvi Pirn, Tenno Andra, Tuula Hopp, Juta Metsala, Merike Lainevool ja 5-aastane Ivo Salmre.

Pärast auhindade väljajagamist pöördus laste ja nende vanemate poole Toronto Eesti Naisseltsi esinaine Helju Novek, kes tänas suvekodu personali ja eriti selle juhatajaid Jüri Laansood ja Ants Sulevit tehtud suure töö eest. Ta tänas ka lastevanemaid, kes on lapsed saatnud suvekodusse ja J. Säägit, kes oma fotodega ja kirjutistega suvekodu on populariseerinud.

Südamliku tänu osaliseks said ka suvekodu väsimatud abilised, kes suvekodu tegevusele pidevalt ennastsalgavalt kaasa on aidanud.

Pärast tegelastele mälestusesemete jagamist pidas südamliku lõpupalve E. Ruberg ning suvekodu lipud langesid „Hoia Jumal Eesti" lauluhelide saatel. Oli möödunud jälle üks ilus ja unustamatu suvi. Taevataat oli õnnistanud suvekodu elu ja tööd päikesepaisteliste päevadega ning tähtedest särava taevaga ja kuuvalgete öödega.

J. S-gi

Laste rivi liigub kasvatajate saatel lipu langetamise tseremooniale. Foto: J. Säägi

Leedu kommunistliku korra all

N. Liidu mjanduselus mängivad kõik kolm Balti riiki vaatamata oma väikesele rahvaarvule tohutusuurt osa. Ásja avaldati Eestis ilmuvas ajalehes „Rahva Hääl" andmeid Leedu kohta ning sellest selgub, et Leedu osatähtsus nõukogude majanduses on peaaegu sama suur kui Eestil ja Lätil.

Leedus elab praegu 3.300.000 elanikku, kelledest 58 protsenti on linnaelanikud. „Rahva Hääl" mainib, et ühe päevaga valmistatakse Leedus ligi 6500 tonni mineraalväetisi, iga kolme minuti jooksul tuleb tehasekonveieritelt neli televisiooniaparaati ja iga kahe minutiga kolm jalgratast. Ajaleht kasutab Leedu edasijõudmist kirjeldades kommunistlikkude propagandatrikkide raamides praeguste andmete võrdlemist Leedu vabariigi aegsete andmetega ja väidab, et Leedus olevat praegu 12.000 arsti, kuid kodanlises Leedus olevat neid olnud ainult 2000.

KAASMAALASED
Laenu vajaduse korral kasutage Toronto Eesti Ühispanga madalaid laenuintressimäärasid.
HÜPOTEEKLAENUD 9,5% aastas
Intressid arvestatud veerandaasta viisi. Laenud on lahtised.
PERSONAALLAENUD 10,2% aastas
Personaallaenud on laenuvõtja surma või jäädava töövõimetuse puhul kindlustatud $10 000.— ulatuses.
ÜHENDUSES ON JÕUD!

● Toomas Kütt, kes möödunud aastal lõpetas BA kraadiga Stony Brook ülikooli USA-s, võeti vastu võistluseksamitega selle järele politseiakadeemiasse. Selle lõpetamisel on ta nüüd määratud tööle Nassau maakonna politseivalitsusse.

GM RK REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

UUDISEID KODUMAALT

Kuumuselaine puudutas tänavu kevade lõpuosas ka okup. Eestit. *Juuni algul märgiti näiteks Pärnus sooja 30 kraadi, Tallinnas 28 kraadi. Seda ilusat sooja ilmastikku jatkus aga ainult nädalaks.* Juuni lõpuosas oli ilmastik jälle jahe, Tallinnas näiteks lisandus hoovihmade sadu ja külm tuul.

*

Seavabrikutest on Eestis palju juttu, aga sealiha saada ei ole. Soovitatakse „tervisetoitu", kala, eriti räime, mis olevat kõige kasulikum inimesele. Vahel annab raadio kaluritunnis seletusi, kui palju on näiteks välja võetud haugi. Küsid seda kala Tallinnas mõnest toidupoest, saad vastuse — pole! Üks kaasmaalasi seletas, et ta pole haugikala poes näinud 30 aastat. Loomaliha ikka on saada, aga väga rasvast ja lisaks kondist ka.

*

Abjas on vaatamisväärsuseks omamaalastele (teisi sinna ei lasta) A. Kitzbergi Mogri-Märdi prototüübile kuulunud talu. Pikne oli talu põlema löönud, mille järele peremees taeva poole rusikat näidanud ja kurjustanud, et „võimu on sul küll, aga raha sul ei ole." Ta oli talu jälle üles ehitanud.

Nüüd elavad selles talus võhivõõrad inimesed. Endised ja õiged omanikud veeti venelaste poolt Siberisse ja kadusid.

*

Okup. Eestisse on tehtud maaparandajate ja teiste poolt rida uusi järvi, n. n. tehisjärvi. Üks niisuguseid on ka Karksi orus. See tehtud maaparandajate poolt. Ka Viljandis on tehisjärv. See asetseb *jaama poolt tulles vasakut kätt, pärast Pauluse kogudusse vana kalmistut.*

Koos looduslike järvedega olevat Eestis nüüd 1200 järve ümber.

*

Tallinnas ehitavad Politehnilise Instituudi üliõpilased üles Glehni lossi varemeid, mille nad viis aastat tagasi selleks endi korraldusse said. Öieti anti varemed instituudi meeskoorile, kes alustas taastamistööd.

Nüüd on ehitustega jõutud nii kaugele, et seda saadakse osalt kasutada. Lõplikult saavat valmis kõik alles teise viie aasta pärast. Valmisehitatud osas on ühes toas pikad tamme lauad ja toolid. Need kuulusid enne Vene okupatsiooni Korporatsioon Vironiale. Praegusel kujul on nad siis jällegi üliõpilaste kasutamisel.

Selles uuesti restaureeritud majas, mis tahetakse taastada just vana Glehni aegsena, on keelatud suitsetamine ja igasuguste alkohoolsete jookide kasutamine. Saalis, kui see lõplikult korras, tahetavat hakata korraldama kontserte ja muid esinemisi. Sellesse mahub paarsada kuulajat.

*

Poodidest on kadunud kohvi. Seletati, et maailmas on olnud suur kohvi ikaldus, seepärast ei ole seda vajalikus koguses saada. Et see jutt pole õige, seda keegi ei tea. Kohvi hinnad tõusid ja vaesel Venemaal pole selleks raha.

VABA EESTLANE

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$30.—	$32.—
Poolaastas	$16.—	$17.—
Veerandaastas	$ 9.—	$ 9.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$48.—	$53.—
Poolaastas	$25.50	$27.50
Veerandaastas	$13.50	$15.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $62.—, poolaastas $31.50, veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 30 centi. Üksiknumbri hind 35 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „____" _____ 197 ___. Tellimise katteks lisan $ _____ siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi _____

Aadress _____

OOTAMATA SURMA LÄBI LAHKUSID

HEINO ja MARIE PABSTEL

Mälestavad kurbuses

ESKO
ÜLO perekonnaga

ARMAST SÕPRA

HEINO PABSTEL'it

mälestab

VELLO HUBEL

LAHKUS MEIE ARMAS ASUTAJALIIGE JA AUVILISTLANE

IDA KADAK-VERRET

Surnud 12. augustil 1977 Lakewoodis, N.J.

Sügavas leinas

korporatsioon AMICITIA

LUGUPEETUD JA ARMAST KLUBI LIIGET

OSKAR VÄLI't

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

Suurim tänu kõigile, kes

OSVALD TIIT'u

kirstupanekust ja ärasaatmisest osa võtsid ja teda rohkete lilledega ning leinakuulutustega mälestasid.

Olge tänatud lohutavate sõnade ja kaastunde eest!

Eriline tänu õp O. Gnadenteich'ile, hr. Poolsaar'ele ja pr. Loosberg'ile.

LEINAJA LESK

4812 YONGE STREET (Sheppardi lähedal) 221-1159

R. S. KANE

Funeral Directors

WILLOWDALE ONTARIO

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 106 aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

467 Sherbourne St., Toronto 5, Ont.

Telefon 924-1408

GARDENIA

FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave. Toronto, Ont. M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.

Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.

Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

ARMAST

MARY NÕMM'e

mälestavad kurbuses

HANS HABICHT perekonnaga
JUHAN KIVESTU perekonnaga
PAUL LUNIN perekonnaga
LEMBIT RAITARE perekonnaga
PAUL URVANDI abikaasaga

Avaldame sügavat kaastunnet vilistlasele OSKAR NÕMM'ele tema abikaasa

MARIA

surma puhul

korporatsioon ROTALIA

KIRIKUD

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaajaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich,
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853.

JUMALATEENISTUS on pühapäeval, 28. augustil kell 5 p. l. Koguduse VABAÕHU JUMALATEENISTUS on perekond A. Randsalu juures, Simcoe kaldal, Oro line 9, pühapäeval, 4. septembril kell 12 päeval. Pärast jumalateenistust on kohvilaud. Istumiseks soovitav toolid kaasa võtta.

Õpetaja kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kell 6—8 kiriku kantseleis, telefon 921-9417.

Kustas Põldmaa surnud

Kodumaal suri 80-aastasena tuntud kooli- ja kirjamees Kustas Põldmaa. Ta sündis 4. veebr. 1897 Koluveres. Lõpetas 1917. a. Haapsalu linnakooli juures pedagoogilised kursused ja alustas samal aastal pedagoogilist tööd, õpetades tulevastele põlvedele bioloogiat ja armastust looduse vastu. Kooliõpetajana töötas ta Haapsalus, Abjas, Hageris ja Tartus üle 40 aasta. Selle kutsetöö kõrval tegeles ta viljakalt kirjandusega andes ligemale paarkümmend populaarteaduslikku raamatut, millest esimene „Minu kodutiik" ilmus 1933. aastal ja viimane „Nurmelt ja niidult" alles möödunud talvel.

Vene probleem kristlikul konverentsil

STOKHOLM (EPL) — Kolmapäeval, 17 aug. algas rootsi kristlaste riigikokkutulek Västerås'is. Seda korraldakse tänavu teist korda Rootsis ja kõik kogudused on kutsutud osa võtma.

Palju inimõiguste küsimusi on päevakorral, ei ole veel kavatsetud mingit arutlust kommunistlike riikide kohta.

Vabakiriklik nõukogu Falunis nõuab, et võetaks ka üles Nõukogude Liidus vangistatud rootslaste küsimus.

„Martyrernas röst — Kristus till den kommunistiska världen" (Martüüride Hääl — Kristus kommunistlikus maailmas) on väike organsiatsioon, mille peakorter on Västerås'is. Selle grupi algatusel korraldakse mitu koosolekut N. Liidu ja Ida-Euroopa olukorra kohta. Muuseas esinevad kaks kirikuõpetajat N. Liidust.

„Martyrernas röst" levitab palju broshüüre usulise olukorra kohta Ida-Euroopas.

Tutvustati Käbi Laretei raamatut

STOKHOLM (EPL) — Pühapäeval, 7. augustil tutvustati raadio 1. programmis Käbi Laretei mälestusraamatut „En bit jord" tiitli all „Dagens bok". Tutvustaja oli Elsa Edmar.

Ta luges raamatu vooruseks muuhulgas seda, et see on rootsi lugejale ligemale toonud suhteliselt vähe tuntud Eesti ning eesti rahva oma kultuuri ning kommetega.

Tutvustaja käsitles ka autori sisekriisi vanemate surma puhul, märkides, et Käbi Laretei on psühhiaatrite külastamise asemel saanud kriisist jagu kirjutades raamatu. Raamatu stiili kohta andis Elsa Edmar läbinisti positiivse hinnangu.

Aleksander Kreek surnud

Torontos, Wellesley haiglas suri reedel, 19. augustil, maksavähi ja tagajärjel omaaegne eesti suursportlane Aleksander Kreek 63 aastat vana. A. Kreek oli viibinud juba paar kuud haiglas kuni surm nüüd ta eluküünla kustutas. A. Kreegi kirstupaneku talitus ja tuhastamine toimus möödunud teisipäeval Torontos ning urn lahkunu tuhaga maeti Londonis neljapäeval. Aleksander Kreeki jäid leinama abikaasa ja kaks täiskasvanud poega. Abikaasa elab koos noorema poja Raouliga Londonis, Ontarios, kuna vanem poeg elab Reginas, Saskatchewanis. A. Kreegi noorem poeg on majandusteduse magister ja töötab Londonis ühe kindlustusseltsi juures, kuna vanem poeg Holger on keemia doktor ja töötab ülikooli õppejõuna Reginas.

Aleksander Kreek oli mitmekordne eesti meister kuulitõukes ja kuulus enne Teist maailmasõda Euroopa parimate kuulitõukajate hulka, tulles ka Euroopa meistriks. Viimase kümne aasta kestel elas ta Torontos, kuid liikus vähe eestlaste keskel.

95-a. Maria Kopperman:

„Nägin Siberis suurimat häda ja viletsust"

STOKHOLM (EPL) — Külastasime äsja meie vanimat ja tuntuimat eestlast Rootsis, 95-aastast Maria Koppermani, et temale viia hilinenud, aga sellegipoolest südamlikke tervitusi hiljuti möödunud juubelisünnipäevaks. Viis aastat tagasi ilmus Rootsis tema vapustav mälestusteos „Minu 12 aastat Siberis".

MARIA KOPPERMAN

Raamat käsitleb Maria Koppermani eluvõitlust küüditatuna Siberis, kuhu ta viidi kahel korral ja kus ta kokku pidi veetma 12 aastat ebainimlikes tingimustes. Mälestusraamatu esimene trükk müüdi kiiresti läbi ja Maria Kopperman sai hulgaliselt tunnustavat arvustust ja kirju kaasamaalastelt kogu läänemaailmast.

Praegu elab äsja suurt tähtpäeva pühitsenud autor Stokholmi vanas ja auväärses Östermalmi linnaosas asuvas saksa vanadekodus.

Küsime kõigepealt juubilarilt, kuidas möödus tema 95 aasta sünnipäeva, istet võttes tema ruumikas toas, kus aknalaual õitseb kauneid kirjusid potililli kirevas kogumikus nagu väikeses aias.

— Ma haigestusin just enne oma sünnipäeva ja pidin selle haiglas üle elama. Ja pean ütlema, et olin väga üllatatud sellest suurest lugupidamisest ja austusest, mis minule osaks sai. Olin tõesti lillede sees ja mulle tulid õnne soovima isegi inimesed, keda ma ei tundnudki. Olin rõõmus ja ma usun, et mu terviski hakkas paranema sellest rõõmust.

— Kuidas tunnete ennast uues elupaigas?

— Mina elan nüüd nn. „Saksa kodus". Aga siin on peale sakslaste ka teisi rahvusi: ungarlasi, lätlasi, eestlasi.

Oleme nagu loonud ühtse pere ja meie elame väga hästi ja sõbralikult, sellest hoolimata, et paljud saksa keelt ei valda.

Oleme kõigega rahul. Hool ja puhtus on hea, ja tean, et minul paremat kohta ei oleks olnudki selle viimse suure puhkuse ootamiseks. Minul on siin „oma tuba, oma luba", ütleb Maria Kopperman oma energilisel ja südamlikul viisil.

— Teie raamatut on ette loetud ka ameerika raadio eesti saadetes. Ega teie ei ole saanud teateid ettelugemise kohta, kas seda ka kodumaal kuuldi?

— Ei, ma ei ole sellest mingeid teateid saanud. Aga et minu raamat „Minu 12 aastat Siberis" on ka Eestis nii mõneski perekonnas, see on mul teada.

Kuna silman kummutil suure hulga perekonnapilte, kust vastu naeratab nii mitugi teismelist noort, kaldub jutuajamine Maria Koppermani suurele perekonnale ja nende omavahelisele kontaktile.

— Mul on kaks poega ja nende järeltulijad, kes elavad USA-s. Vanemal pojal Gunnaril on kaks last, Toomas ja Tiiu. Viimane on abielus sakslasega; pastorist pojal Valteril on kaks poega ja tütar. Oma tütretütre Epp Lohk-Sundströmi ja tema venna Jaak Lohki lastele olen ju vahavanaema. Me võime endid õnnelikuks pidada, kuna perekonnas on alati olnud üksteise täielik mõistmine. Püüame üksteise häda ja vaeva leevendada ja üksteiselt ka rõõmu saada. Nii siis — olen õnnelik vanaema ja vanavanaema.

Ka nüüd, minu haiguse ajal, külastas mind mu noorem poeg Valter, kes on pastor USA-s. Ta oli Rootsis kuu aega ja istus tihti siin minu juures. Ka minu vanem poeg filatelistina tuntud Gunnar Kopperman, on mind Rootsis külastanud.

— Kas on loota teie raamatu ilmumist ka võõrkeeltes?

— Valteri naine tõlkis selle inglise keelde. Millal ja kas see tõlge ilmub, seda ma praegu ei tea.

Ka mõned baltisakslased Saksamaal on minu raamatut lugenud.

Mind külastas üks baltisaksa perekond Hamburgist ja nendelt sain teada, et saksakeelse tõlke on teinud pastor Sibula tütar. Võib-olla võimaldub raamatut saksa keeles kirjastada, aga praegu on see veel suur küsimus.

— Kas jutustaksite lõpuks vahest midagi oma Siberi ajast, seda mida teie oma raamatusse kirja ei pannud.

— Ma ei pannud raamatusse seda, mida tollal oma sisimas tundsin. Nimelt seda, et olin tol korral tarvilik inimene — sain lahkujaid nende surivoodil tröösti da, neile jõudu anda, et nad rahulikult võiksid surra.

Nüüd võin ütelda, et ma ei kahetse oma Siberi-aega, vaid olen mõnes suhtes väga tänulik, et ma kõige suuremat häda ja viletsust olen näinud ja ise läbi elanud.

Ja mõnikord ka rõõmusõnumeid saanud. Seepärast on süda rahul ja ma jään lootma, et minu sõnu usutakse. Et ma tõtt räägin, kui ütlen, et ma midagi ei kahetse.

Maria Kopperman on sügavalt usklik. Mitte dogmaatilise rangusega. Tema usk on vitaalne ja elulähedane, on tema energiaallikaks, millest ta ammendab jõudu oma vanduspäevade jaoks. Need on päikesepaistelised ja täis usku tulevikku ka tänavuse südasuve vihmaraskeil päevadel.

EPL

Helmi Jürisson-Jürisso 80-aastane

Rakvere Õpetajate Seminari, Tartu Pedagoogiumi ja Tartu Õpetajate Seminari endine kauaaegne võimlemisõpetaja Helmi Jürisson-Jürisso tähistas hiljuti oma 80 a. sünnipäeva.

nder Kreek

s, Wellesley haiglas su-
19. augustil, maksavähk-
rjel omaaegne eesti
ane Aleksander Kreek
ana. A. Kreek oli viibi-
paar kuud haiglas kuni
d ta eluküünla kustu-
regi kirstupaneku tali-
astamine toimus mõõ-
sipäeval Torontos ning
nu tuhaga maeti Lon-
japäeval. Aleksander
d leinama abikaasa ja
asvanud poega. Abikaa-
s noorema poja Raou-
nis, Ontarios, kuna va-
elab Reginas, Sas-
is. A. Kreegi noorem
majandusteduse magis-
ab Londonis ühe kind-
juures, kuna vanem
er on keemia doktor
ülikooli õppejõuna Re-

er Kreek oli mitme-
sti meister kuulitõukes
nne Teist maailmasõ-
a parimate kuulitõuka-
tulles ka Euroopa
Viimase kümne aasta
ta Torontos, kuid lii-
estlaste keskel.

sust"

ast Rootsis, 95-aas-
ke tervitusi hiljuti
v mälestusteos „Mi-

tustaksite lõpuks va-
oma Siberi-aega, vaid
eie oma raamatusse
nud.
pannud raamatusse
tollal oma sisimas
melt seda, et olin tol
ilik inimene — sain
ende surivoodil tröös-
õudu anda, et nad ra-
ksid surra.

ütelda, et ma ei ka-
a Siberi-aega, vaid
es suhtes väga tänu-
kõige suuremat hädа
st olen näinud ja ise
d.

d ka rõõmusõnumeid
pärast on süda rahul
lootma, et minu sõnu
t ma tõtt räägin, kui
a midagi ei kahetse.
pperman on sügavalt
e dogmaatilise rangu-
usk on vitaalne ja
, on tema energiaalli-
st ta ammendab jõudu
späevade jaoks. Need
paistelised ja täis usku
a tänavuse südasuve
il päevadel.

EPL

ürisson-
80-aastane

Õpetajate Seminari,
gogiumi ja Tartu
Seminari endine kaua-
mlemisõpetaja Helmi
irisso tähistas hiljuti
sünnipäeva.

Seitse päeva päikest Vikingi laagris

Vikingi mere-lipkonna poisid nautisid nädal aega päikesepaistelist ilma ja purjetamist, Brightoni lähedal Roose talus, järve ääres salunuka sees. Looduslikult väga ilus koht, kus järv on umbes viis miili pikk ja lai ning peaaegu alaline läänetuul soodustas poistele head purjetamist. Laagri kava erines tavalisest skautlaagrist sellega, et täpset ajalist äratust ega öörahu ei olnud, mida ei olnud vajagi kuna päevane päike ja tuul väsitas poisid ja asendas parimagi unerohu. Poiste kohustusteks oli laagriplatsi korrashoid ja söögi tegemine, ülejäänud aeg oli purjetamiseks ja ujumiseks. Lahke pererahva loaga saada oli ka igal teisel päeval sauna. Meie igapäevasele toidule tõid värsket lisaks pr. Sillart, hrd. Kasekamp ja Leivat. Merelaager „Neptun'i" juhiks oli meister-purjetaja Mark Saar, kelle abi ja õpetusega nii mitugi poissi edutati suurema purjekaga sõitmiseks.

Paaril õhtul toimunud lõkkel veetsid skautidega koos lõbusaid tunde ümbruskonna kaasmaalased. Nädal möödus kiiresti ja saabuski päev kojusõiduks koos vihmasajuga. Parema mereskaudi karika laagris teenis endale Juhan Lindau. Tahaksime oma suurimad tänud ütelda Roose talu elanikele, kes meid nii lahkelt vastu võtsid ja täname juba ette perekond Leivat'it, kes oma talu ja rannaääre meile lubasid kasutamiseks järgmiseks merelaagriks.

Ärni.

Eestlane abistab abielulahutuste all kannatavaid lapsi

Toronto linna haridusosakond korraldab eeloleval sügisel kursused, millede eesmärgiks on hoolitseda nende laste eest, kes kannatavad abielude karile jooksmise tulemusena. Kursuse nimeks on Families in Divorce ning selle planeerijaks ja kujundajaks on eestlane Peter Kiviloo, kes mainib, et abielude lõhkiminekul kannatavad väga palju sageli lapsed ning paljud neist katkestavad koolides oma õpingud.

Peter Kiviloo, kes on elukutselt sotsioloog, on juba nelja aasta kestel andnud täiskasvanutele kursusi lahutuse probleemide kohta ning käesoleval sügisel korraldatud kursus, mis algab 6. oktoobril Castle Frank High School'is, on mõeldud keskkoolide õpetajatele kes omakorda instrueerivad neid lapsi, kellede vanemad on lahutatud. Peter Kiviloo kinnitab, et kursuse mõte on muuta lahutatud vanemate laste hoiakut negatiivsest positiivseks ning informeerida noori inimesi abielulahutuste dünaamikast.

Viimaste statistiliste andmete põhjal oli Kanadas 1975. aastal 50.611 lahutust.

Aleksis Rannit ameerika loovisikute asulas

Ameerika Ühendriikides on esinduslik kirjanike, kunstnike ja heliloojate asula MacDowell Colony, kuhu pääseb ainult erikutsetega. Tänavu oli juba kolmandat aastat järgemööda selle külastajaks meie luuletaja Aleksis Rannit.

Selle asula väljaandes „MacDowell Colony Fellows In The News" annab pika loetelu asula liikmeskonda kuuluvate loovisikute kunstisaavutusist ja organisatooreist tegevusaladest. Aleksis Ranniti kohta on tehtud märkus, et Virginia ülikool, Charlottevilles korraldas uue näituse, luule esitamise ja sümpoosioni Aleksis Ranniti teoste austamiseks ning anti talle audoktori kraad.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Eestlaste venestamine tsaarivalitsuse ajal

Dr. Toivo Rauna loeng Tartu Instituudis

Möödunud reede õhtul toimus Torontos Tartu Instituudi eeloleva hooaja esimene loeng. Reede õhtule paigutamise tõttu, mis suvisel ajal on veel linnast lahkumiseks, oli osavõtjaid veidi üle paarikümne, kes aga suure huviga kuulasid dr. T. Rauna loengut „Venestamise mõju Eestis 19. sajandi lõpul, 20. sajandi algusel."

Dr. E. Aruja tutvustas lühidalt eesti keeleteadlase perekonnast pärinevat teadlast, kelle õppealaks on Vene ajalugu ja sellega seoses ka Eesti ajalugu mööduvad sajandil ning kelle doktoritöö on tehtud 1905. a. sündmusist.

Dr. T. Raun ütles, et venestamise suhtes on ajalooraamatuis mitmesuguseid müüte, et see põhjustas eesti rahvusliku liikumise languse. Kuigi see mõjutas allaminekut, polnud ta siiski nii ohtlik. Samuti väide, et see oli rangelt läbiviidud, pole õige, kohati seda rakendati hoopis puudulikult.

Ka on võrreldud praegust kommunistlikku venestamist tsaariaegsega, kuid tsaarivalitsusel puudus piirimaade suhtes veel kindel poliitika.

Ta ütles, et peaksime olema ettevaatlikud venelaste suuruse ülehindamisel minevikus. Eesti rahvusliku liikumises põhjustas tagasiminekut oma sisemised probleemid ja tülid.

Ta jagas venestamise kahte ossa, esimeses administratiivne ja teises kultuuriline (keel, haridus, usk). Eestlaste suhtumine venestamise aktsioonidesse oli kauase sakslaste kurnava alloleku tõttu ida orientatsiooniga. Loodeti et tsaar, kes oli talupojad pärisorjusest vabastanud ja mitmed muud reformid maksma pannud, võis eestlastele sakslaste vastu kergendusi anda. See tingiski mitmed eestlaste aktsioonid vene tsaari poole, kuna eesti talupoeg nägi administratiivses venestuses kergendust antud olukorras.

Eesti ühiskonnas oli sellal kaks suunda: J. Hurt'i mõõdukas ja K. R. Jakobsoni radikaalne. J. Hurt arvas, et eesti rahvas võiks areneda koos sakslastega, kellega seni oli jagatud saatust ja venelased ei tohtinud baltlaste sisеasjadesse segada. Põhiliselt ta oli apoliitiline.

Sellevastu Jakobsonil oli radikaalne seisukoht, arvates et baltisakslastega valitsemine on olnud suur tragöödia balti rahvastele.

Ainuke viis eesti rahva arenguks on Vene keisri abiga, kuna kõik kergendavad uuendused on tulnud sealt. Jakobson nõudis kohalike omavalitsuste rakendamist maal, kus ka eestlased oleksid osalised. Ta seisukoht oli põhiliselt poliitiline. Kumbki ei pooldanud kultuurilist venestamist ega näinud selles ka ohtu, kuna vene kultuur oli neile liiga võõras. Ainult Kreutzwald nägi ette, mis on tulemas: Aleksandrikooli on eesti veski kus eesti viljast tehakse vene jahu.

1860-ndail aastail oli alanud saksastamine, kus valla- ja kihelkonnakoolides hakati eestlaste pähe saksa keelt toppima. Seda keelt räägiti kõikjal, ka eesti haritlased rääkisid omavahel saksa keeles, alles Kereutzwaldi 70. sünnipäeval räägiti eesti haritlaste poolt esmakordselt eesti keeles.

Vene reformid kultuuri alal olid kõigepealt usulised, ap. õigeusu propageerimine, millega taheti rahvaid üksteisele lähendada. Segaabielude (luteri ja ap. õigeusu) puhul jäid lapsed ap. õigeusu juurde. Vene keel asendas eesti ja saksa keeled koolides, isegi maal kus enne oli suurem osa kihelkonnakoolist olnud eestikeelne. Koolivalitsus viidi Vene haridusministeeriumi alla. Tartu ülikool venestati, väljaarvatud teoloogia teaduskond.

1893. a. Dorpat muudeti Jurjeviks, vene vürsti mälestuseks, kes käis seal aastal 1030 rüüsteretkel.

Administratiivsel alal viidi läbi kohtureform, linnaseadus; aga Balti saksa asutused jäid venestamisest puutumata nagu näiteks nende Maapäev.

Kolmekümneaastane venestamise aeg oli raske ajajärk eesti ajaloos, kus osa eesti juhte kaotasid lootuse ja nägid venestamises paratamatust. Selle aja jooksul kasvas uus generatsioon, kes oli vene keelega harjunud ja leidis, et vene haridus ei tähenda veel venestamist. Sajandivahetusel tõusis eestlaste enesekindlus ja 1905—1915. a. venestamise negatiivne mõju oli vajbumas ega nähtud enam ohtu eesti kultuuri eksistentsile.

Administratiivne mõju oli eestlaste vaatekohast liiga vähene, kohalikus omavalitsustes olid eestlased esindatud, vene kohtud vabastasid eestlased sakslaste mõju alt. Linnaseaduse muutmine andis võimaluse konkureerida baltisakslastega, mistõttu 1904. a. võtsid eestlased üle Tallinna linnavalitsuse. Varsti oli kümnest Eesti linnast kuus eestlaste valdusese.

Administratiivsel venestamise negatiivsel poolel oli asjaolu, et eesti keelele ei antud mingisuguseid avaldamise võimalusi.

Vene ametnike kohta on mitmesuguseid arvamusi, mõned ka positiivsed. Nad polnud kohaliku ühiskonnaga seotud ega saanud keele mittemõistmise tõttu suhelda kohalike inimestega.

Kultuurilise venestamise mõju oli komplitseeritum. Alul oli selles negatiivne mõju, lastel oli suuri raskusi vene keele õppimisega, aga koolireformi maksmapanek ja kontroll oli küllaltki hõre, võimaldades õpetajal omapead töötada, 400 kooli kohta oli üks inspektor. Venekeele negatiivne mõju oli siiski ajutine, nagu kiuste kasvas eesti kirjaoskajate arv. Raskusi oli peamiselt esimesel põlvkonnal.

Rahvusliku kultuuri osas aga Aleksandri kool kui ka Eesti Kirjameeste Selts nurjusid eestlaste sisemiste tülide tõttu. Kadusid tähtsamad juhid ja jäid nende epigoonid. Hurdal ega Jakobsonil ei olnud vajalikult tugevaid asendajaid.

Rahvusliku liikumise nurjumine tekitas suurt pessimismi, mida venestamine omakorda suurendas, kuigi see polnud peapõhjuseks.

Usk ei tähendanud suurt osa, ainult Lääne-Eestis oli see esialgul populaarne. Tegelikult see ei levinud edasi ega põhjustanud ka eesti luteri administratsioonis mingeid muudatusi. Kuigi ajakirjade ja eesti raamatute arv esimesel aastakümnel langes, hakkas see 1890-ndail aastail jälle tõusma ja muutus kvaliteetsemaks.

A. Grenzstein oma uue ideoloogiaga jõudis seisukohale, et Eesti venestamine on paratamatu, kuna alla 10 miljonilisel rahval ei saa olla oma kultuuri, kuid ta pidi peagi eksijana eksiili minema.

Umbes sajandivahetusel hakkasid eesti haritlased omavahel eesti keelt rääkima. See „revolutsiooniline" muutus toimus suurel määral venestamise tõttu, kuna surve kutsus esile vastusurve ja venelaste vähesus andis võimaluse omakeelseks suhtlemiseks. Sel ajal tekkis Eestis linnastumine ja tööliskiass.

Venestamine oli siiski äärmiselt keerukas nähe kuni 1905. aastani, kusjuures eestlased toetasid administratiivselt venestamist. Osalt ka kultuurilist, kus vene keel asendas saksa ja eesti keeled ning andis eestlastele suuri võimalusi Venemaal töökohtade saamiseks nii, et enne sõja puhkemist oli Venemaal juba 200.000 eestlast. Venekeelseile koolidele vaadati negatiivselt, kuid suhtuti positiivselt kui nähtele balti sakslaste võimutsemise piiramiseks. Soomes nähti venestamist erinevalt. Leedus ja Ukrainas aga oli see hoopis rangem oma kohalike keelte keelustamise nõudega.

Eestis ei venestatud eestlasi ümber, vaid vastupidi kõrgendati selle vastuseismisega oma rahvuslikku meelsust.

Järgnevas diskussiooni osas meenutas Hilda Lepni tsaariaegseid koolipäevi ja haritud tütarlaste tulevikuvõimalusi. Samuti meenutas E. Salurand oma rangeid koolipäevi ja märkis, et venestamise mõjud on alles olemas eesti ühiskonnas. Sõna võtsid veel E. Aruja jt.

Dr. T. Raun'al oli ettenähtud teine loeng Metsaülikoolis, kus ta vaatles sama ajajärgu rahvuslikke püüdlusi ja tegevust.

„EESTI KODU" EHITUSTÖÖD
on lõpetatud ja enamus korterite omanikke on asunud oma uutesse kodudesse.
Praegu on veel saadaval n.n. terrassmajades piiratud arvul 2-magamistoaga kortereid hinnaga $37.000 — $39.900 koos garaazhiga.
SOODSAD MAKSUTINGIMUSED, üldkasutamiseks saunad, aastaringi kasutatav supelbassein, seltskondlikud ruumid, ekstra panipaigad jne.
TULGE TUTVUMA EESTI KODUGA, sest oma silm on kuningas, 50 Old Kingston Road, Scarboro, tel. 281-1792.
EESTI ABISTAMISKOMITEE

SUUSKADE VÄLJAMÜÜK
Lattu jäänud suusakomplektid väga soodsalt
Suusakomplekt (suusad, saapad, mähised, kontsaplekid)
alates $65.—
20—50% HINNAALANDUST riiderestidelt, klaaskaupadelt, roostevaba nugadelt-kahvlitelt-lusikatelt — sortidelt, milliseid enam ei valmistata.
SUOMI-AITTA
ESMAJÄRGULISED IMPORT-ARTIKLID SOOMEST
2031 YONGE ST., TORONTO, ONT. M4S 2A2 ◎ TELEFON 483-6650
Ärі lahtioleku ajad: teisip., kolmap. 10—6, neljap., reedel 10—7.30 ja laup. 9.30—5.30. Esmaspäeviti suletud.

SUURED SÄÄSTUVÕIMALUSED AUGUSTIKUU ODAVMÜÜGIL
ELEGANTSED KARUSNAHAD
IGAKS OTSTARBEKS
Teil on võimalik tutvuda meie moodide kollektsiooniga.
Eriti soodsad hinnad arukale varasele ostjale.
Laske panna kõrvale ja SÄÄSTKE!
CHARGEX — MASTERCHARGE
Õnneliku numbri võitja number SE 0447

FURS by FINN
191 EGLINTON AVE. EAST — TELEFON 488-1701
Avatud 9.30—6.30, neljap. 7 p.l., laup. 3 p.l.

Els Oksaar - laste keele ekspert

Viibis aukülalisena Mehhikos lastekeele kongressil

Prof. Els Oksaar Hamburgist viibis aukülalisena Mehhiko haridusministeeriumi poolt organiseeritud lastekeele kongressil Mexico Citys, pidades seal plenaarettekande kolmikkeelsuse üle eelkoolieas. Seoses reisiga viibis prof. Oksaar ka Stanfordi ülikooli kutsel Stanfordis, Kalifornias.

Prof. Els Oksaar.

Prof. Oksaare projektide ja uurimistöö kohta on sel aastal ilmunud saksa ajakirjanduses mitmeid intervjuusid ja artikleid. Ta on kolm korda rääkinud oma pedolingvistika projektidest saksa raadios. Hamburgi ajakiri Via Hamburg, mis ilmub 25 000 eksemplaris, tõi ülevaate tema tööst milles muuseas mainitakse:

Hiljuti ilmunud teos „Keel ja selle omandamine eelkoolieas" kuulub kümneaastase uurimustöö viljana rahvusvahelise keeleteaduse ajalukku, see on üks prof. Oksaare 150-st teosest.

Seni uurisid laste keelt ainult psühholoogid ja pedagoogid, see on nüüd muutunud.

Prof. Oksaare uurimus kujuneb aluseks teistele teadusharudele, kes uurivad keelt kui inimliku käitumise nähtust.

Eriti huvitav on jälgida keele tekkimist alates kõige esimestest häälikutest. Huvitavad on lapsed, kes iga päev kuulevad kaht kuni kolme keelt.

Prof. Els Oksaar, lastekeele uurimise rahvusvahelise ühingu esimees, hakkas algusest peale uurima laste mitmekeelelist arengut. Tal on endal kolmekeelne poeg. Sel puhul tekib ju palju küsimusi, millele uurimistöö peab andma vastused.

Els Oksaar ise rõhutab:

— Juba lapsed peaksid teadma, mis keel on ja mida nad keele vahendusel suudavad saavutada.

Mais oli Els Oksaar kutsutud Tübingeni ülikooli 500. aastapäeva juubelisümpoosionile „Germanistika välismaal" pidama ettekannet germanistika olukorrast tänapäeva Rootsis.

Esindatud olid veel USA, Jaapan, Jugoslaavia, Itaalia, Prantsusmaa, Inglismaa, Shveits.

Augustikuu veedab prof. Oksaar koos perekonnaga USA-s ja Kanadas. Ta on kutsutud ettekandeid pidama ka sümposioonidele Honolulus. Ettenähtud on ka kaksikkeelsuse uurimine Chihagos ja Torontos.

Prof. Els Oksaare uus teos „Keele omandamine eelkoolieas. Sissejuhatus pedolingvistikasse" ilmub augustis. Pedolingvistikaga loob autor täiesti uusi aspekte laste keele arengu uurimiseks.

Kinkige sünnipäevaks „VABA EESTLANE"

SPORT

Euroopa karikavõistlus Helsingis

Helsingi olümpiastaadionil algasid 13. augustil finaalvõistlused Euroopa karikaile. Startisid 8 tugevat nais- ja niisama palju meeskondi. Iga võistkonda esindab igal alal ainult üks sportlane. Avapäeval olid edukad Ida-Saksa sportlased, naiskond kogus 55, meeskond 67 punkti, teisele kohale jäid N. Liit, kolmandale Lääne-Saksamaa.

Tulemusi meeste võistlusaladelt: 100 m E. Ray Ida-Saksa 10,12; 400 m lääne-sakslane B. Herrmann 45,92; 1500 m inglane S. Ovett 3.44,94; 10.000 m ida-sakslane J. Peter 27.55,5; 400 m tõkkeid ida-sakslane V. Beck 48,90; kõrgushüppes ida-sakslane R. Bellschmidt 2.31, teine poolakas J. Wszola 2.28; kaugushüppes prantslane J. Rousseau 8.05; kuulitõuge ida-sakslane U. Beyer 21.65; vasaraheites lääne-sakslane K.-H. Riehm 75.90 kuna olümpiavõitja J. Sedõhh oli 73.60-ga kolmas.

Teisel võistluspäeval püstitas Ida-Saksa esindaja R. Ackermann naiste kõrgushüppes uue maailmarekordi — 1.97. Meeste 5000 m jooksus kindlustas tugev lõpuspurt E. Sellikule inglase N. Rose'i järel teise koha, ajad olid vastavalt 13.29,2 ja 13.27,84. Odaviske võitis venelane N. Grebnev tagajärjega 87,18, kolmikhüppe A. Piskulin tulemusega 17.09.

Euroopa riikide kergejõustiku karikavõistluste finaalis olid kolm edukamat naiskonda Ida-Saksa 114, N. Liit 93, Inglismaa 67 punktiga. Meeskondadest oli samuti esimene Ida-Saksa 123, Lääne-Saksa 110 ja N. Liit 99 punktiga.

Rahvusvaheline mootorratturite võistlus Pirital

Soome spordiajaleht toob kirjelduse Pirital hiljuti toimunud rahvusvahelisest mootorratturite võistlusest, kus üheks osavõtumaaks oli Soome. Soome mootorratturid olid edukad, kahes klassis saavutasid esikohad.

Põnevamaks oli 350 ksm klassi sõit, mis kujunes soomlase Kari Lahtise ja eestlase Lembit Teesalu vaheliseks pingerikkaks võistluseks. Lahtinen hakkas alul juhtima ja hoidis Teesalu oma kannul, aga umbes poolel distantsil vedas Teesalu temast mööda ja juhtis sõitu lõpuni.

Võistluste tulemused:

125 ksm klassis: 1. Ilkka Jaakkola Soome 31.07,6; 2. Juhani Valaskari Soome 31.22,6; 3. Karlis Osins Läti 32.52,4.

250 ksm klassis: 1. Kari Lahtinen Soome 28.05,2; 2. Karlis Osins Läti 29.22,6; 3. Janis Berzins Läti 29.52,4.

350 ksm klassis: 1. Lembit Teesalu Eesti 26.18,8; 2. Kari Lahtinen Soome 26.34,8; 3. Ilkka Jaakkola Soome 27.49,6.

Külgkorviga 750 ksm klassis: 1. Reitel—Neuhaus Eesti 41.10,6; 2. Kumm—Lepner Eesti 42.07,0; 3. Tempel—Ruut Eesti 42.57,4.

Spordiuudiseid Eestist

Leningradi oblastis Repinos toimus teine üleliiduline mitmepäevajooks suunistuses (orienteerumises). 22 osavõtuklassis oli kokku üle 1500 sportlase, kus seenioridest võitis Elga Pähkel ja meistrikandidaatidest Enno Lelumees esikohad.

*

Lvovis peetud üleliidulisel noorte meistrivõistlusel tennises tulid esikohtadele vanemas vanuseklassis Ain Suurthal, keskmises vanuseklassis Katrin Alvin. Ta oli parim ka paarismängus, segapaaris pälvis hõbeda. Ka Ain Suurthal ja Jaak Issak said teise koha.

*

Wroclawis, Poolas korraldatud laskemeistrivõistlustel võtsid osa kuue riigi sportlased. Metssealaskmises oli Matti Jõgi 569 silmaga kolmas.

Mati Kõiva lõpetas kõrgema sõjakooli

Mati Kõiva, kes on armee reservis majori kraadis, lõpetas kõrgema sõjakooli relvurohvitseri alal, mispuhul temale välja anti United States Army Command and General Staff College poolt Fort Leavenworthis, Kansases 5. augustil sellekohane diplom. Major Mati Kõiva, kutseliselt insener, töötab praegu riigi teenistuses Chicagos. Ta kuulub ka ERKÜ Esinduskogu praegusse koosseisu, olles selle juhatusliikmeks. Ta elas enne Chicagosse siirdumist Connecticutis. Ta oli ka skautmasterina USA Eesti Skautide Maleva juhiks.

RISTSÕNA NR. 942

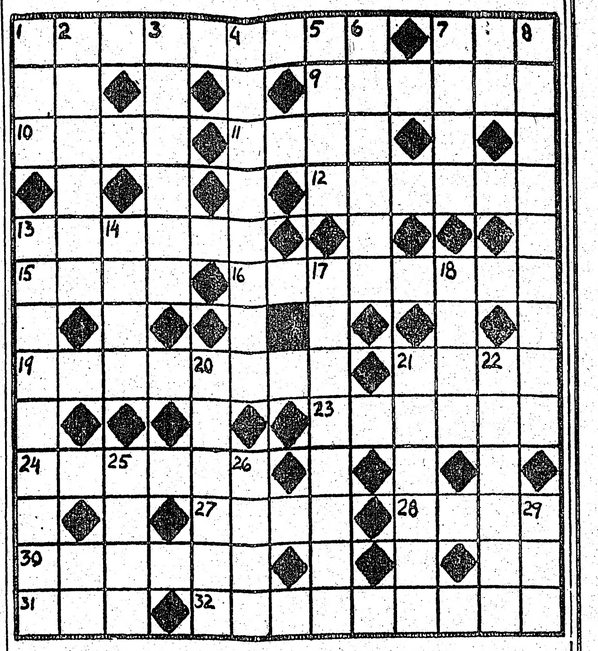

Põikread: 1. Kultuuriosa trükisõnas, 7. Sink — inglise keeles, 9. Kõrvetav, 10. Kehaosa, 11. Lääge, 12. Laskemoon, 13. Eesti kunstiajaloolane, 15. Kohanimi Järvamaal, 16. Ajakirjanik — rahvakeeles, 19 Stalini lähemaid mehi, 21. Kattev ese, 23. Seda on meile Eesti, 24. Dostojevski teos, 27. Pehme maa, 28. Komme, viis, 30. Vananeb, 31. Jõgi Venemaal, 32. Vallatum põngerjas.

Püstread: 1. Küsimus, 2. Kala, 3. Eesti kõrgeim juga, 4. Feminiinne, 5. USA osariik, 6. Talutööliline, 7. Metsloom, 8. Lill, 13. Kahjustust tekitavad putukad, 14. Magamisel, 17. Sõjalaeva ja lennuki tüüp, 18. Rohkem, 20. Mitte vanem, 21. Väike mootor- või aurulaev, 22. Kuningas Vanas Testamendis, 5. Vene tsaaride nimi, 26. Ripplukk, 29. Hääleliik.

RISTSÕNA NR. 941 LAHENDUS

Põikread: 4. Soela, 7. Lihas, 9. Lubor, 11. Part, 12. Elus, 13. Kaiv, 14. Seadus, 16. Vardi, 17. Abel, 18. Kauge, 20. Pesa, 23. Ennak, 26. Varamu, 29. Teen, 30. Leho, 31. Liim, 32. Pesti, 33. Aknad, 34. Orava.

Püstread: 1. Post, 2. Allee, 3. Pipar, 4. Sarvik, 5. Aula, 6. Kosub, 8. Haid, 10. Buda, 13. Kalev, 14. Siuru, 15. Sedan, 19. Eetika, 21. Salem, 22. Ares, 24. Nein, 25. Nemad, 27. Ahto, 28. Moira, 31. Lava.

Sovjeti pagulased Pariisis

Üle 700 vene põgeniku või emigrandi on hiljuti tulnud Pariisi. Suur osa venelastest, kes on väljasõiduloa saanud, on siirdunud otsemat teed Prantsusmaale.

Pariis on juba sada aastat olnud uus kodu vene põgenikele. Tsaari ajal, umbes sajandi vahetusel, tuli esimene põgenikelaine. Pärast Leninni võimuletulekut tuli teine. Umbes 175 000 inimest tulid siis Venest Prantsusmaale. Nüüd siis on ilmunud kolmas laine vene põgenikke Pariisi.

Vene põgenike hulgas on palju tuntud kirjanikke, muuhulgas Vladimir Maximov, Andrei Sinjavski, Viktor Nekrassov, Andrei Amalrik ja Leonid Pljustsh.

Tuntud vene kirjanikel on olnud võrdlemisi kerge tööd leida. Maximov näiteks toimetab dissidentide ajakirja Kontinent, Pljushtsh teeb koos mõne teise emigrandiga ettevalmistusi uue vasakpoolse ajakirja startimiseks jne.

Paljud venelased kannatavad väliSmaal kojuigatsuse all. Ent mitte kõik. Nii sõnab üks põgenikest, Nicolas Bokov:

— Ma kuulasin ühel õhtul nõukogude raadiot. On tõesti imelik mõelda, et ma kord ise elasin sellises õhkkonnas. Mul pole kojuigatsust.

„VABA EESTLASE" TALITUSES

RAAMATUID

müügil	Hind $	Saatekulu ¢
Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
Kuldne tammetõru — Näidendid ja ettekanded noortele	3.—	35
L. Wahtras — Liivaklass	2.50	15
Ravimtaimed, 250 retsepti	2.50	15
Enn Nõu — Vastuvett	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — Reekviem	3.50	35
H. Michelson — Skautlikul teel	3.—	35
H. Michelson — Noorsootöö radadel	4.30	35
H. Michelson — Eesti radadelt	9.—	35
Eduard Krants — Lumeliitlased (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — Mis need sipelgad (luuletuskogu)	3.—	15
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — Mõttelend — Pilte ja peegeldusi	5.—	25
Herbert Salu — Utoopia ja futuroloogia	4.50	25
Karin Saarsen — Lohengrini lahkumine	4.50	15
„Triinu" üksiknumbreid	1.25	
K. Inno — Tartu University in Estonia	8.50	40
A. Kubja — Kadunud kodud — mälestused	3.—	25
A. Kubja — Mälestusi kodusaarelt	2.—	20
A. Kubja — Palukesed	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — Soomepoisid 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	85
Leho Lumiste — Alamuse Andres — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust	6.65	40
L. Lumiste — Atlandi aknal	2.10	40
L. Lumiste — Killad külas	5.30	40
A. Vomm — Ristsõnad I	2.50	20
A. Vomm — Ristsõnad II	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad III	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad IV	2.25	20
Ants Vomm — Minu hing (luuletuskogu)	20.—	40
K. Eerme — Surnud laevad ja elavad mälestused	1.50	15
K. Eerme — Päevata päevad ja ööta ööd II	4.—	40
S. Ekbaum — Ajatar (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — Rajusõlmed	8.80	40
T. Tamm — Need teod süüdistavad II	5.—	40
A. Käbin — Vaim ja muld	10.—	40
Urve Karuks — Kodakondur (luuletuskogu)	6.—	20

RAAMATUID LASTELE:

Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	50
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.25	35

ARVI KORK

MEHHIKO TEEL

34.

„Pepé, vana sõber", kinnitasin ma talle, „mis Chong räägib, on õige, es verdad! Meil pole Mehhikomaa viienda kolonni vastu mingit huvi, olgu ta siis juhatatud Moskvast või Pekingist, või minupoolest Havannast — tahame ainult Nick DiCastroga kokku saada ja teda Kanadamaale kaasa viia, senor El Presidente Echeverria võib ise oma põrandaalustega lahinguid lüüa. Toote Nick-poisi siia ja Chong võib meie hulgast vabalt lahkuda. Ütleme — pärast seda, kui oleme koos lennuväljale jõudnud ja meie oleme oma kambaga lennuki pardale saanud."

„Ja millised garantiid on meil selleks, et te õigust räägite?" virises see Pepé, kes ka muuseas hästi inglise keelt rääkis — need Mehhiko kommunistid näivad kõik keelemehed olevat.

„Oled sa kunagi kuulnud midagi aumeeste mängust?" küsisin mina. „Tead sa, mis „palabra inglesa" tähendab? Hispaanlased teavad seda hästi, ma ei tea, kas see väljendus ka Mehhikosse on jõudnud? Palabra inglesa on inglase ausõna, mis on vähemalt sama hea kui hispaanlase piibli peal vandumine või mehhiklase tõotus oma hinge juures! Selle annan ma sulle, kui meie nõudmised täidad!"

Selle peale muutus Pepé tooreks.

„Chingua tu madre!" ütles ta. See väljend võrdneb selle kuulsa kolmekordse vene vandesõnaga.

„Sina ka", soovisin mina talle tagasi „Head õnne. Teata mulle, kui sul muu asja jaoks aega jääb, ja sa DiCastro oled üles leidnud. Aga ära liiga palju jalgu lohista, sest mu puhkus lõppeb laupäeval ära, ma pean seks ajaks Kanadamaal tagasi olema."

Niimoodi siis jäigi. Pepé Lopez, võis mis ta teine nimi pidi olema, see kohalik Mehhiko pealinna hiina faktsiooni ülembolshevik, pidi meile Nick DiCastro üles otsima ja hotellituppa kätte toimetama. Seniks aga pidime meie kapten Raimondo Chong'i Punahiina vastuluurest enda juures külalisena ülal pidama.

Tellisime hotellist võileibu ja veel natuke napsi. Viskasime valgekuuelisele hotellipoisile, kes meile asjad kätte tõi, dollari jootrahaks, ja läksime päevakorras edasi. Poiss tegi minekut ja me võtsime einet. Siis tõin ma kohvripõhjast välja paari Kanadamaa käeraudu.

„Senor Chong — kui tohin paluda? Mulle läheb see püstoliholdmine igavaks, eks ole, ja kahjuks ei saa ma teid veel täiesti usaldada."

Vastutahtmist ulatas Chong mulle oma käerandmed. Võtsin ainult ühe neist ja kinnitasin ta rannetpidi voodi-tulba külge. Neil olid seal sellised kenad vanaaegsed vasktulpadega voodid.

„Niisiis", ohkasin ma kergendautlt, relva ära pannes — „senor Chong, mängite te malet?"

Tuli välja, et Chong oli kange poiss malet mängima.

Tõin kohvrist oma Hispaaniamaalt ostetud magneetilised malenupud ja väikese rändmale-laua. Seadsime nupud üles ja ma andsin Chongile võimaluse pooli valida.

„Mustad või valged, Raimondo mu poiss? Vaba valik."

„Mul vaevalt valgeid sobiks võtta, teiega mängides", arvas Raimondo ja võttis mustad. Kuna meil ju punaseid nuppe ei olnud.

„Kas teil Punahiinas mängitakse nüüd punaste ja valgetega?" uuditsesin mina. Oleks ju loogiline, eks? Ainult et keegi ei tahaks valgeid võtta. Kuigi valged esimesena käivad. Aga võibolla Hiinas nad ei käi esimesena, kes teab?

„Miks ütlete kogu aeg, Punahiinas", protesteeris Chong, „on ainult üks Hiina — Rahvavabariik! Ega te ometi Formoosa saart ei saa Hiinaks pidada? See on ainult Taiwan, Hiina provints, ajutiselt Chiang'i bandiitide poolt okupeeritud!"

„Põhjast tulid jäägrid Soome", vastasin mina ja tegin lipuavangu.

„Olete soomlane?" tahtis Chong teada, ratsuga mu etturit blokkides. Reti kaitse — poiss tundis nähtavasti seda mängu.

„Eestlane", vastasin.

„Ja kus on Eesti?" tahtis Chong teada.

„Nõukogude Liidus, Camarada."

„Siis sa ei valetanud, kui ütlesid, et oled kasvanud sotsialismimaal, gringo?"

„Ei valetanud muidugi. Kust sa ise pärit oled, campesino?"

Kui tema hüüab mind gringo, välismaalane, siis hüüan ma teda campesino, talupoeg.

„Hiinast muidugi", vastas ta ja püüdis mu lippu-kuningat kahvlisse ajada. Pidin teda blokeerima.

„Nüüd sina valetad. Oled liiga tõmmu jumega hiinlase jaoks ja valdad liiga hästi võõraid keeli, ilma hiinamaalase aktsendita. Võibolla oled Macaost, portugaallaste kolooniast. Või Hong-Kongist?"

„Okei, gringo — olen sündinud siinsamas Mehhikos, Tampico linnas — mu ema oli mestizo, poolindiaanlane, temalt mu nahavärv. Mu isa oli hiinlane, Kanton'ist. Ta läks Hiinasse tagasi kui ma olin kooliealine, ja võttis mind kaasa. Mehhikos poleks ma arvatavasti kunagi kooli pääsenud, Hiinas aga on kõik koolid priid."

„Jäta see propagandajutt", soovitasin mina, „olen ise ka selliselt sotsialismimaalt pärit, mäletad? Tean küll, kes seal kooli pääseb ja kes ei pääse. Mina oleks seal hoopis koolitamata, arvatavasti kuskil vangilaagris juba poisikesena nälga surnud."

„Nõukogude Liidus, muidugi", oli Chong nõus. „Aga Hiinas on olukord pisut teine, seal on tõeline rahvavalitsus."

„Chingua tu madre", soovitasin mina. Ja nii me mängisime malet, oodates Pepé Lopez'i telefonikõnet. Chong pressis mulle kõvasti peale, aga mul õnnestus esimest mängu võita. Teist ka veel, aga kolmanda kaotasin — sell oli nähtavasti mu mängustiiliga ära harjunud. Kippusin uniseks jääma — päev oli olnud pikk ja väsitav.

XI PEATÜKK: LA CALZADA DE LOS MUERTOS

Enne hommikut helises meie telefon. Mina vastasin.

„Senor Kork?"

„Si. Que pasa?" Et mis on juhtumas?

„Siin on Pepé. On Camarada Chong veel seal?"

„On muidugi — ta ei raatsi kuidagi lahkuda. Oli sul asja ka, Pepé, või tahad niisama lobiseda?"

„Sooviksin Camarada Chong'iga paar sõna, kui tohin?"

Pepé oli väga viisakas poiss. Küsis ilusti, et kas ta tohib.

„Tohid muidugi. Üks moment."

Andsin telefonitoru seltsimees Chong'ile üle. Seekord ei olnud tal meeldetuletust tarvis — ta rääkis inglise keeli. Muidugi oli mul ju ikka veel mu Colt käepärast, kukk vinnas.

„Hello Pepé — mis uudist?"

Nähtavasti oli Pepé-poisil palju uudist, sest Chong kuulas tükk aega vaikselt. Siis pöördus ta minu poole.

„Senor Kork — teate te, kus teie DiCastro asub? Oskate arvata?"

Ma muidugi ei osanud. Selle asemel togisin ma teda püstoliotsaga ribide vahele.

„Ära tee lolli nalja, sa Kantoni kandi tolmuahv — räägi!"

„Okei, okei, ära muutu inetuks! Senor Nick DiCastro on — turistijuht, jajah! Juhatab siniste juustega inglise leedisid ja pikkade habemetega ameerika hipipoisse ringi Xochimilco lillesaarte ja Tectihuacan'i püramiidide vahel. Esineb senor Caponetto nime all — tal olevat Mehhiko valitsuse litsents ja kõik muud paberid. Nii et tema leidmiseks ei pruugi teil muud teha, kui Linea Gris'i bussijaama helistada ja seal endale järgmine turistituur kinni panna. Ja senor Nick Caponetto juhatab teile kõik need kenad kohad kätte. Mis te sellest asjast arvate?"

Uskumatu. Miks peaks üks Nick-poisi sugune noor gangster turistijuhiks hakkama? Uue nime võtma ja legitiimselt tööle minema? Ei, pea kinni, Caponetto — see tähendab ju, väike Capone. Ja kas ei olnud see päris-Capone kunagi kuulus Ühendriikide gangsteripealik ja salaviinaga kaubitseja? Kas on see meile märguandeks, et Nick-poiss on ärimeheks hakanud ja kaubitseb viinaga? Vaevalt, sest viin on selleks Mehhikos liiga odav ja kättesaadav. Aga kuidas on uimastusmürkidega? Mis paremat ametit on uimastusmürkidega hangeldajal veel, kui et olla turistijuht? Saab pakkuda hipi-poistele kõige paremat sorti Acapulco potti ja siniste juustega leedidele Columbia kokaiini. Aga seda ei saa ta mitte ainult oma käe peal ja ilma kõrgema kaitseta teha. Eriti, kui Chong just ütles, et ta on valitsuse poolt litsentseeritud. Ilmselt on poisil sidemeid. Kas on ta ikka veel Mafia teenistuses, või on tal Mehhiko valitsus-aparaadis kaitseingel? Või mõlemad?

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, LL.B.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. EM. 3-4451
Õhtuti HI. 7-2017 või 929-3425

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
725 Don Mills Rd. Suite 402
Don Mills, Ontario
483-6303, 429-4944

Hannes Oja

Ontario vaatamisväärsusi avastamas

VII

Raskusi paprika saamisega

Suures laoruumis on laeni pipra, kaneeli, nelgi ja teiste vürtside töötlemata kotte, need hoitakse teatud temperatuuri juures 40% niiskuses. Nagu insener E. W. Bogart seletab, on eksport teistesse maadesse väga madal, kuna ettevõttel on igal pool oma osakonnad. Praegu on olnud raskusi Ungarist paprika saamisel, mis oma iseloomult olevat erinev praegu müügil olevast Hispaaniast importeeritud paprikast. Mu ungarlasest kolleeg teab siiski, et Torontos olevat seda saada ungari toiduärides.

Oma ringreisi lõpul näeme suurt seinatabelit, kus mitukümmend vürtsinäidet annavad pildi tööstuse peagu kõigist müügil olevaist vürtsidest. Tekib mõte, mis tähendus oleks sellisel kaubal praegu Eestis, kus vürtsid on juba pikemat aega olnud defitsiitkaubad, s. t., et neid pole olnud olemas, nii et väliseestlased Viru hotellis on pidanud leppima vürtsitamata toiduga.

See oli meie ringreisi ametlik viimane osa. Nüüd on ettenäha lõtvumine ja mõnese puhkepäevade iseloomujoone lisamine. Järgmiseks on ettenäha lõunatamine Belleville lahe äärses pargis Kentucky laadis valmistatud kanaga. Sõidame läbi linna ja leiame väljaku lennuk-monumendiga, kus meie ringsõidu hoolitsev juht A. Venn on oma söögikoormaga juba ootamas.

Haliburtoni järvede juurde

Pärast sööki teeme veel väikse sõidu Bellevillest Prince Edwardi saarele, kus väikest juustutööstust kasutatakse värske juustu ostmiseks ja siis on meil ees veel üks sihtpunkt — Haliburtoni rajoonis olev puhkekodu, suvituskeskus, kus meid ootavat ees kaunis loodus, rahulik pärastlõuna ja reedene ennelõuna, et siis minna tagasi oma töö juurde Torontosse.

Maantee nr. 62 viib meid otse põhja ja sel on heaks omaduseks vähesed liiklust aeglustavad keskused ja vahelduv künklik maastik. Foxboro, West Huntington, Ivanhoe, Madoc, Bannockburn ja siis ongi Bancroft, kus teeme pöörde vasakule maantee nr. 121-le. Maastik on nüüd veelgi vaheldusrikkam, kus järved muutuvad sagedasemaks. Läbime Haliburtoni ja teeme siis pöörde väiksemale kõrvalteele, kus tee kulgeb lõpmatuna näivat sakilist järvekallast mööda. Järv pole lai, teisel pool on selgesti näha suvilaid ja puhkekodusid.

Rahuliku looduse rüpes

Meie puhkepaigaqs on Wig-a-mog Inn selle pika järve kaldal. Järve nimeks on Kashagawigamog, mis indiaanlaste keeles tähendavat pikka ja keerulist järve. Puhkekodus on kaks suuremat ehitust, rida väiksemaid kabiine ja hooneid, mis suvitamise hooajal moodustavad oma ühiskonna kelle kasutada on kõik võimalik, mida puhkaja võib soovida. Talvekindlais majades on võimalik korraldada sügisel kokkutulekuid, jahipidusid ja konverentse. Just praegu on lõpetamisel sama omaniku Pine Stone Inn, moodne ehitus golfiväljakutega, tennisplatsidega, mootorsaanide radadega, saunaga ja paadisõiduga. See on just mõeldud spetsiaalselt seminaride ja konverentside pidamiseks.

Siin Haliburtoni lähedal on märgitud koht kust on 3107 miili Põhja-nabale ja ekvaatorile. Aga mis siin igale puhkajale omaks saab väljaspool kõike pakutavat on vaba looduslapse tunnetus selles rahus, kus vaid üksikuid sõidukeid nagu kogemata liigub järveäärsel teel või veelennukid tõusevad üles lähedasest järvesopist. Vastupidi Muskokale, kus rööviku hävitasid puude lehed, on siin kõik puud puutumata.

Siin on soojendatud veega bassein, liivase kaldaga järv, kus meie sportlikumad kaaslased otsekohe demonstreerivad ülejärveujumise kavatsust. Aga siin on tore järveäärne tee, mis kauasest bussis istumisest tuimunud jalgadele on elustav.

See oli 14. ringreis etnilisele pressile

Pärast õhtusööki on meil omavaheline pidulik lõpuõhtu. Grupi juht V. Mauko annab seletusi ja juhtnööre, mida teha ringreisi jäädvustamiseks oma lehtedes. Ta märgib, et see on 14-es ringreis, mille on korraldanud Ontario Turismi- ja Tööstusministeerium selleks, et etnilistes ajalehtedes uustulnukaile tutvustada Ontariot ja selle tööstust. Ta avaldas tänu osavõtjate poolt ringreisi juhtidele A. Venn'ile, fotograafile B. Reed'ile ja bussijuhile A. Arsenault'ile, kellele grupiliikmete poolt anti mälestuseks kingitusi. Grupiliikmed tänasid kingitusega ka Ontario Etnilise Pressi presidenti V. Maukot grupijuhi ameti täitmisel nähtud vaeva eest, eriti inimeste õigeaegselt bussi saamisel, kui hommikune ärasõit oli ettenähtud. Ontario Turismi- ja Tööstusministeeriumi esindaja A. Venn on olnud 14 korda sasasuguse ringreisi juhiks, mis on etnilised ajakirjanikud viinud Ontario põhjapoolsemaist tippudest lõunapoolsema tipuni. Need on tehtud soovist etnilist pressiühingut toetada.

Öösel äratas tugev vihmasadu, mis ennelõunase tegevuse muutis tõeliseks puhkuseks. Pärast lõunatamist algas tagasisõit Torontosse. Maha jäid kaunid järvedega vaated, kus randades näis olevat ruumi veel uute suvilate ehitamiseks. Maha jäid metsad ja mäed, värske õhk ja silmi siduv loodus. Torontos bussist väljumisel võttis vastu meid kuumus ja niiskus ja gaasidega segatud õhk. Alles siis selgus milline puhkepaik võib olla Ontario järvederohke Haliburtoni piirkond.

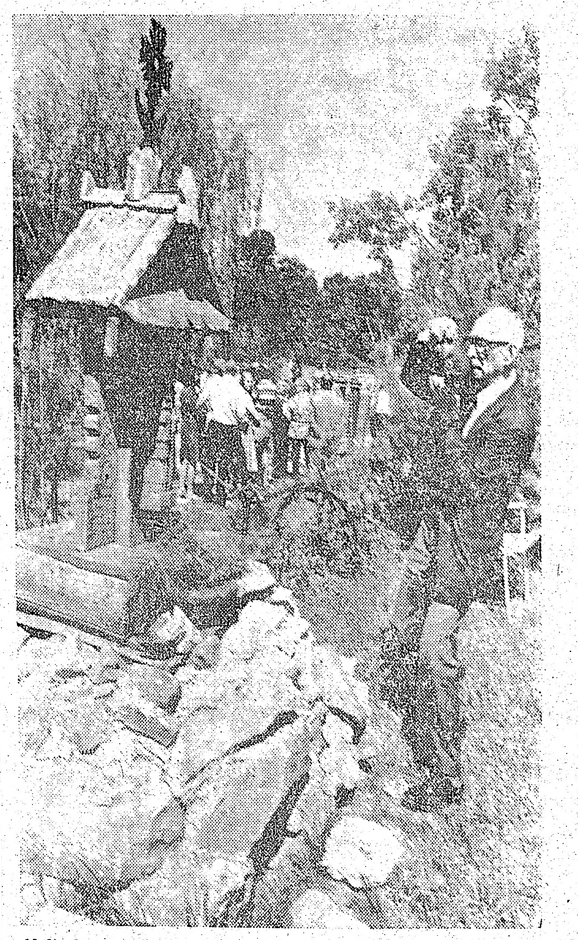

Alaliseks ringsõitudest osavõtjaks on olnud etnilise pressi fotograaf Jakab Kreilis, kes vaatamisväärsusi jäädvustas. Eriti agar oli ta pildistama leedulaste Tamasaitiste kodumuuseumi väljapanekuid.

Foto: Ontario Turismi- ja Tööstusministeerium — B. Reed

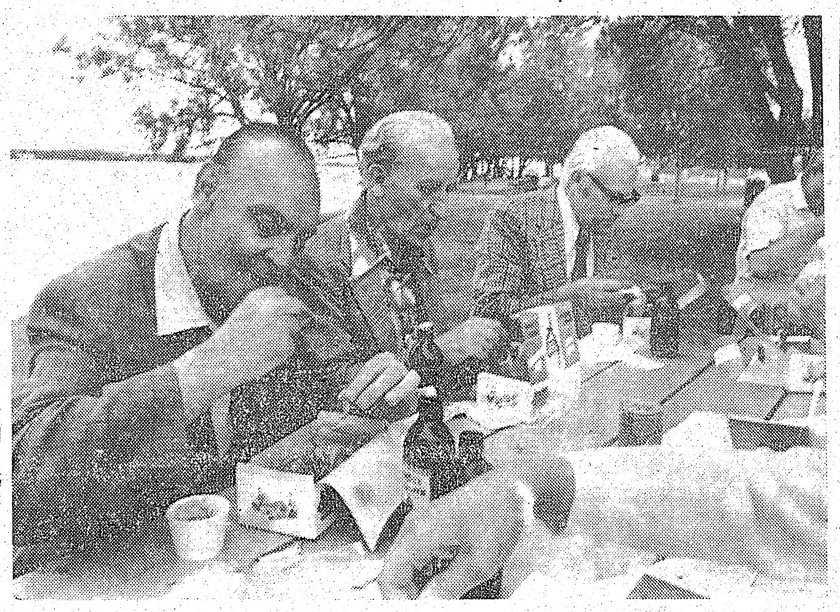

Kolme Toronto soome-ugri ajalehe toimetajad Belleville pargis lõunatamas. Paremalt ungarlane G. Szuper, soomlane V. Rukkila ja „Vaba Eestlase" toimetaja H. Oja.

Foto: Ontario Turismi- ja Tööstusministeerium — B. Reed

Murakad maksavad kulla hinda

TAMPERE — Soome murakad on kallid ja nende järel on suur nõudmine, mis on viinud üles ka nendest marjadest valmistatud likööri hinna. Kui ameeriklased kuulsid kevadel murakalikööri hinda, jahmatasid nad ja küsisid: „Kas müüte nendes pudelites kulda?"

Murakatega on aga lugu nii, et mida enam neid nõutakse, seda vähem on neid saada. Üha vähenevad marjasaagid johtuvad tõenäoliselt soode kuivatamisest ja mimesuguste mürkide kasutamisest. Viimastel aastatel on murakat hakatud viljelema, kuid pole veel selgunud kuivõrd see katse õnnestub; see peaks aga selguma paari aasta jooksul.

Murakad lähevad praegu suuremalt osalt likööri valmistamiseks. Soomes valmistatakse kahte murakalikööri, Lignell & Piispanen Kuopios ja Marli likööritehas Turus. Kummalgi tööstusel pole marju küllaldaselt. Lignell & Piispanen valmistas möödunud aastal umbes 1000 pudelit. Marli sai tänavu marju vaevalt 20.000 pudeli jaoks, aga selleks oli säästetud kolme aasta murakasaagid.

Tööstused ostavad marju enamuses üksikuilt marjulistelt. Murakate hinnad on muutunud aastati, aga alla 50 marga (12,5 dollarit) pole kilo hind viimastel aastatel enam olnud. Kuna marjadest on puudus, võtavad tööstused vastu ka kuni kilo suuruseid kogumeid.

Murakate viljelemine on alles alguses ja plaanitsejad ongi mänginud tururaskusile. See algatus on väga pikkamisi võtnud hoogu, kuigi tööstused on kinnitanud, et vajadus marjade järgi on piiramatu ja likööri ei ole võimalik nii palju valmistada kui selle järel on nõudmist. Murakate viljelusvõimalusi on uuritud peamiselt Lõuna-Savos asuvas katsejaamas, kuna Kesk-Soomes on küllalt selleks sobivat maad.

Käis Inglismaal Prantsuse Lütseumis

Londoni Prantsuse Lütseumi lõpetas 1. juulil 1977 a. 12-aastase prantsuse õppesüsteemile rajatud õppekava Ingrid Kivimäe-Smith.

Ingrid astus Prantsuse Lütseumi 1966 a. kevadel ning paigutati juba samal sügisel teise klassi. Paljude aastate vältel oli Ingrid üks parematest õpilastest klassis. Lõpetades Prantsuse Lütseumi, saavutas ta eksamiga prantsuse keeles „advanced level'i".

Eeloleval sügisel jatkab Ingrid oma õpinguid muusika alal ühes Londoni muusika kolledzhis.

WORLD famous Pianos
Hea klaver on
eluaegne investeering!
Suur valik tunduva
hinnaalandusega.
Ka rentimine.
Saadaval kõik muusika
instrumendid.
REMENY
HOUSE OF MUSIC LTD.
553 Queen St. West
Toronto, tel. 363-1966

Toimetusele saadetud kirjandus

TULEHOIDJA nr. 2 — 1977. Sisus: Maiki Andre 3. auhinnaga kroonitud töö „Eesti kultuuri edasiviimise tähtsus vabas Maailmas", „Meie aupäev — Võidupüha", G. O. Randvee „Jaaniõhtu", G. Pärnpuu „Eesti sporditoost". E. Kandvere „Vana Tallinn", M. Estoniuse auhinnatöö „Seitse sorakat ehk minu kolmandad triibulised". „Lemmikud" laulavad suurel plaadil, VIII Eestlaste Üldlaulupidu Rootsis, intervjuu gaider Hilja Kuutmaga, noorte elu Austraalias, Kanadas, Rootsis ja USA-s. Nende kõrval ja vahel mitmeid lühemaid kirjutusi, noorte oma lehekülg ja õnnitluskirjutusi.

● Mag. Paavo Prima kutsuti Los Angelese Crocker Bank'a poolt vanem-asepresidendina, selle poolt loodava uue osakonna — õlid ja maapõuevarad — juhatajaks, kuhu ta asus alates 1. aug. Seitse aastat töötas Paavo Prima asepresidendina New Yorgis, Chemical pangas.

● Eesti Skautlike Noorte Malev Rootsis korraldas juba 12. korda Metsakodus leerilaagri, mis algas 4. ja kestis 24. juulini. Laagri juhiks oli õpetaja Elmar Töldsepp. Leeris oli rekordarv noori — 55. Kaasa töötavad abistajatena õpetajad K. Laantee ja J. Rebane. Laagri juhtideks oli Kaie Päts ja Eero Paldrok, keda abistavad Rein Puusepp ja Ivar Valvet ning Hilde ja Arnold Pundi. Laagris oli noori üle Rootsi, üks ka Norrast. Noori olnuks enam, piiri pani ruumipuudus.

Marutõve oht Ontarios

Marutõbi, saastamised ja rüvetused (pollution) on tänapäeval väga aktuaalsed ning neist loeme ajalehtedest ja kuuleme raadioning televisiooni uudistest.

Hiljuti saatis Barrie televisiooni saatejaam (Ontarios) eetrisse järjekordse hoiatuse, kus mainiti, et kõik Muskoka vetes leiduvad kalad on tugevalt elavahõbeda mürgitusega, eriti aga järve-forell (Lake-trout), kelle liha on söömiseks täiesti kõlbmatu. Kala-liha sööjatel on tekkinud mürgitusi.

Hiljuti teatati, et mitmel pool Simcoe järve põhja ja ida kaldal on esinenud marutõve juhtumeid, samuti ka Markhami ümbruses. Viimased teated märgivad, et neid on esinenud ka otse Toronto külje all Scarboros.

Mis on marutõbi ja miks teda nii väga peab kartma?

Marutõbi (lyssa rabies) on ägedaloomuline külgehakkav haigus, mis avaldub teadvuse korratuses ja närvikava suurendatud ärritustes ja lõpuks halvatuses.

Harilikult antakse see haigus edasi marutõbiste loomade puremise läbi. Haigusepisikud on ultramikroskoopilised (s.o. hariliku mikroskoobiga nähtamatud) ja filtreeruvad (pääsevad filtripaberist läbi). Neid on suuremal hulgal haigete loomade peaajus, seljaüdis, süljenäärmetes ja süljes, vähemal määral aga teistes näärmetes, nagu udaras ja piimas, veres aga õige harva.

Marutõbi esineb peagu igal maal koerte, kasside ja kiskjate metsloomade (hundid, rebased jne.) hulgas, kuid ka mitte-kiskjate nagu skunks, oravad juures.

Haiguse pisikud on väga vastupidavad: kehakudedes, näiteks peaajus, jäävad need eluvõimeliseks mitmeks kuuks. Kuiva õhu käes hävivad nad õige ruttu. Sülg kaotab kuivas õhus oma külgehakkavuse 14—15 tunni jooksul, keetmine hävitab nad pea silmapilkselt, kuna kange külm ei avalda nendele mingisugust kahjulikku mõju. mistõttu marutõbi ongi talvekuudel rohkem levinenud.

Harilik nakkus toimub siis, kui marutõbise looma sülg tungib puretud haava kaudu nahaalusesse koesse, musklitesse ja närvikiududesse. Ka lakkumise tagajärjel võivad pisikud sattuda haige looma süljega teise looma või inimese nahakriimustustesse ehk haavakestesse.

Sülg on kõige külgehakkavam siis, kui loomal on juba avalikud marutõve märgid olemas.

Terve naha kaudu ei saa pisikud kehasse tungida, kuid see on võimalik terve limanaha (silma, nina, suu) kaudu. Kahtlase loomaga kokkupuutumisel tuleb alati arsti poole pöörata, ses kunagi ei tea ja ei märka pisikest kriimustust oma nahal.

Marutõve äratundmine ei tee raskusi, kui kõik haiguse märgid selgesti arenevad. Kus aga märgid ei ole küllalt selged, on äratundmine raskem. Säärast looma tuleb siiski kahtlaseks pidada.

Tegelikult tuleb iga koera ja teist looma, kelle juures äkilist ülespidamise muutust ja puremistungi märgatakse, marutõve-kahtlaseks pidada.

On marutõbi juba arenemas, siis ei saa selle arenemist enam mingisuguste abinõudega takistada ega muuta.

Puretud haava arstimine ei päästa inimest ega looma vaid tuleb otsekohe arsti poole pöörata kes siis puretu oma ravi alla võtab

ning marutõve seerumiga kaitsesüstimisi alustab.

On väga tähtis, et iga vanem oma lapsi õpetaks võõraid loomi kartma ja et vanemad ka ise ettevaatlikud oleksid.

J. S-gi

Allmaaraudtee Riiga?

Riiga, mille elanike arv läheneb miljonile, tahetakse lähematel aastatel ehitada allmaaraudtee. See pidavat esialgu koosnema kahest liinist, mille kogupikkuseks oleks 30 kilomeetrit.

Kavatsetav allmaaraudtee kergendab kindlasti liiklemist kasvavas linnas ja ühendab seda paremini nii supelrandadega kahelpool linna kui tööstusrajoonidega.

Millal allmaaraudtee ehitamisega alatakse, pole veel teada.

Salajane ajakiri Leedust

Leedus ilmus kuues maa-aluse ajakirja „Ausra" number. Ajakiri annab seekord rikkalikku informatsiooni olukordadest psühhiaatria haiglas Chernjakhovskis, kus viibivad paljud poliitilised vangid.

Haiglasse viidi KGB poolt näiteks Petras Cidzikas selle tõttu, et ta oli levitanud „nõukogude vastast" propagandat. Voldemaras Karaliunas on haiglas, sest ta oli soovitanud vabriku-töölistel alustada streiki.

„Ausra" kirjeldab ka, kuidas teisitimõtlejaid taga kiusatakse KGB poolt.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 25. augustil 1977 — Thursday, August 25, 1977

KIREV MAAILM

RHYL, Wales — Grupp naisi ja lapsi sisenesid ühte kalliskivide ärri, avasid ühe papp-karbi millest tuvi välja lendas. Kui kaks äri müüjat kätsusid paanikasse sattunud lindu kinni püüda noppisid naised 1,200 dollari väärtuses sõrmuseid, püüdsid siis ise tuvi kinni ja jalutasid välja. Kohale kutsutud politsei ütles, et ta ise ega teised politseinikud polnud kunagi varem kuulnud sellise triki kasutamisest.

LOS ANGELES — Rasputini tütar Maria kirjutas raamatu oma isast, keda peetakse hulluks mungaks, kes on seotud vene tsaaririigi viimaste päevadega. Rasputini on peetud petturiks, kel oli suur mõju tsaar Nikolai ja tsarinna Alexandra üle, siis tütre kirjelduse järgi kõik on vastupidine ja Rasputin oli suurepärane inimene. Tütar seletab, et isa nägi nägemusi, katsus vältida sõda ja päästa Venemaad, võttis ainult rikastelt altkäemaksu, et vaeseid aidata ja lõpuks võrdleb tütar teda Kristusega. „Kui ta oleks elanud, võinuks Venemaa pääseda kommunismist". Teose kaas-autor Patte Barham teeb asja teoses veelgi müstilisemaks. Ta ütleb, et ta 1969. a. Pariisis viidi kahe müstilise venelase poolt sureva naise juurde, kes veel palvetas Rasputini kui Püha Isa poole. Üheks pühaks reliikviaks oli Rasputini tapmise puhul temalt lõigatud ja hiljem kuivatatud suguosa. Ameeriklased, kes teose kohta sõna võtnud, nimetavad seda mälestusraamatut monumentaalseks rumaluseks.

Kirik saab oma ametiühingu

WASHINGTON — The National Council of Churches saab tõenäoliselt esimeseks protestantlikuks kirikuks Ameerika Ühendriikides ametiühingusse kuuluva teenijaskonnaga. Ameerika Labor Relations Board tuleb kokku 26. aug., et otsustada kas korraldada valimist 304 kiriku teenija hulgas, kuhu kuuluvad ametnikud ja sekretärid, oma ametiühingu asutamiseks.

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$3.25
esiküljel	$3.75
tagaküljel	$3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495

2. **Mrs. Leida Marley**
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

„Vaba Eestlases" ilmunud Tommy Tomsoni fotosid saab tellida talitusest või tel.: 423-4558 ja 461-6916.

Torontos igal aastal toimuva suurnäituse avas Ontario provintsi leitnantkuberner Pauline McGibbon, keda näeme koos saatjatega ajaloolistes mundrites aukompanii eest läbi sammumas. Populaarne näitus on ka käesoleval aastal kokku meelitanud suuri rahvahulki. Foto: J. Kreilis

Täna on jutta

„Me soovisime näha maailma"

Kahe vene lennukihõivaja lühike pilguheit välismaailma

Juuli keskpaiku äratas kogu maailma tähelpanu kahe vene nooruki reisilennuki hõivamise lugu, mis lõppes pärast mõnepäevalist seiklust väljaandmisega N. Liidule. Helsingi politseide ülekuulamisprotokollid annavad üksikasjaliku loo hõivajaist ja nende ürituse kavandamisest.

Reisipiletid said nad osta laenatud passidega. 10 rubla eest osteti harjutusgranaat. Kotti pandi paar raamatut ja kampsun ning pesemise vahendeid. Niisugused oli ettevalmistused meestel, kes sundisid reisilennuki Tupolev 134 Petroskoi (Äänislinna) ja Leningradi vahelisel lennul pöörduma läände, eesmärgiks Stokholm.

Mehed kuulati üle tõlgi vahendusel, kus neile ka selgitati nende õigused. Neile kirjeldati N. Liidu ja Soome vahelisi hõivamist puudutavaid kokkuleppe punkte ja öeldi, et N. Liit on nõudnud nende väljaandmist.

Ülekuulamisel väitsid mehed, et nad ei soovi saada ühendust oma maa esindajatega.

Gennadi Ivanovits Shelusko rääkis Soome politseile, et tal pole kindlat ametit, ta on vallaline ja et tal pole neid, kelle eest peab hoolt kandma. Tal on N. Liidus isa Ivan, kes on tööline ja ema Sinaida. Ta on venelane, sündinud 14. veebr. 1955 Taganrogis. Ta ei ole partei liige. Shelusko on õppinud Doni tehnilises koolis kaubandusinseneri kursusel. Aastal 1976 ta oli siiski varastanud Karhumäel riideid, mistõttu ta 16. märtsil 1976 mõisteti Leningradis kolmeks aastaks vangi ja lisaks veel üheks aastaks vangi tööpõlgamise eest.

Vangistusest ta sooritas neli kuud Leningradi vanglas, kust ta 12. juulil 1976 viidi Karhumäele politsei valve all olevate töökohustuslike hulka, kus ta oli ehitustööl.

Aleksander Filipovits Zagirnjak, sündinud 8. märtsil 1958 Semjakis, on ukrainlane, poissmees ja tema hoole alla ei kuulu ühtegi inimest. Tal on isa, kolhoositööline Filip ja ema Anna N. Liidus. Ka tema ei ole partei liige. Ta on käinud kaheksaaastases algkoolis ja 1973-74 rauatreialite koolis Leningradis. Ta oligi oma elukutselt rauatreial. Vene kombe kohaselt hüütakse teda Sassaks. Ka Sassa oli saanud Leningradis 1976. a. varguse eest karistada kolmeks aastaks tööle määramisega ja saadetud töötama Karhumäel.

Gennadi ja Sassa ei tundnud enne teineteist. Nende jutustuse järgi kohtusid nad ja tutvusid teineteisega Karhumäe töölaagris, kus nad asusid samas barakis, kuigi mitte samas ruumis.

Ühel päeval pärast kuuaegset tutvumist Gennadi usaldas Sassale, et ta on aastaid mõelnud N. Liidust lahkumisele. See mõte on talle tulnud juba kooli ajal.

Nõukogude ühiskondlik kord ja kommunistliku partei inimesi vihkav liin polnud tema meelest õige.

Sassa ühines Gennadi otsusega, kuigi ta ei väljendanud neid põhjusi, miks ta soovis välismaale minna. Hiljem Soome politseile rääkides Sassa ütles, et tal ei olnud midagi N. Liidu vastu, vaid tahtis näha kuidas muud inimesed ja rahvad maailmas elavad.

Kui oli jõutud ühisele arusaamisele, et N. Liidust tuleks lahkuda, hakkasid mehed detailsemat sõiduplaani ja -viisi arutlema, mis oleks kuidagi tõenäoline. Selliseid nõupidamisi toimus neljal korral.

Kummalgi ei olnud õigust Karhumäelt lahkuda ilma loata. sest mõlemad olid politsei valve all. Passe neil ei olnud.

Omavahel asja arutades jõuti tulemusele, et turistidena maalt lahkumine oli võimatu.

Ainsaks võimaluseks jäi põgenemine, ainsaks reisivahendiks lennuk ja ainus võimalus lennuki kasutamiseks oli selle hõivamine.

Sassa rääkis Gennadile, et tal on vana sakslaste konepüstol, mil on kaks salve ja kus mõlemas on 32 lasku. Gennadi jutu järgi kumbki siiski ei soovinud halba teistele inimestele ja nad loobusid mõttest konepüstoli kasutamiseks. Selle asemel otsustati jääda mõtte juurde, et õigete relvade asemel kasutada hirmutamiseks ainult mängurelvi.

Ühel päeval Sassa tõi nähtavale sõjaväe munatüüpilise harjutusgranaadi, mille ta oli saanud ühelt sõbralt. Gennadile seletas ta lisaks, et see on ohutu, kuna granaadis pole lõhkeainet.

Granaadi eest oli Sassa maksnud 10 rubla.

Granaat oli ehtsa sarnane ja Sassa parandas selle väljanägemist, asetades selle põhja sütiku taolise osa.

Siis tuli veel hankida teateid sobivast lennukist ja leiutada viis sellesse pääsemiseks. Reisile tuli minna nagu teevad tavalised reisijad ja selleks oli vaja pileteid.

5. juulil saadeti Gennadi töölähetusele Velijakana Gubasse Seal ei olnud Gennadi jutustuse järgi politseikontrolli, mistõttu ta võis reisida laevaga Petroskoisse. Kuna reisipileteid ei võinud osta ilma passideta, oli Gennadi kusagilt hankinud passid.

Oma jutu kohaselt ta sai passid kahelt vanalt inimeselt, kellele need jälle pärast piletite ostmist tagastas kui lennupilet Petroskoist Leningradi oli käes.

Raha piletite ostuks oli Gennadil olemas.

Neljapäeval, 7. juulil tuli Gennadi tagasi töölähetuselt Karhumäele. Laupäeval, 10. juulil käisid mõlemad koos end politseile näitamas, mis on töökohustuslikele sundusliik. Kell 14.15 mehed asusid laevale, mis läks Petroskoisse. Meeste jutu järgi ei olnud neil selleks luba, aga neid ei kontrollitud. Granaadi oli Gennadi peitnud oma matkaraadio sisse. Muudeks matkavarustuseks oli meestel kott, kus oli kampsun, paar raamatut ja pesuvahendeid, ja rohkesti raha.

Petroskoi lennuväljal oli 10. juulil passikontroll. Kahtlused välditi sellega, et mehed rääkisid lennujaama ametnikele, et nad on õpilased, kes oma passid on juba ette saatnud Leningradi, kuhu nemadki on teel vastuvõtueksameile.

Lennuväljal Gennadi ja Sassa pidid minema ka läbi metalliavastaja, kus aga keegi ei osutanud tähelepanu raadiole.

Lennukis Gennadi istus piletil märgitud kohale kaheksandasse, Sassa viiendasse ritta. Kui lennuk tõusis, võttis Gennadi käsigranaadi kätte. Kõrval istuv vana meesisik ei mäganud seda või ei teinud sellest välja. Umbes 20-minutilise lennu järele palus ta hostessi tulla oma kabiinist tema juurde. Ta näitas talle käsigranaati ja ütles: „Soovime, et lennuk pöörduks Stokholmi."

Hõivamisplaane tehes ei olnud Gennadi üldse rääkinudki Soomest. Tal oli umbkaudu teadmine N. Liidu ja Soome vahelisest kokkuleppest lennukihõivajate väljaandmiseks, kuigi tal polnud täpselt aimu selle sisust. Seetõttu taheti juba algusest peale minna Stokholmi, kuna neil oli teada, et Rootsi ei loovuta hõivajaid.

Pärast hostessile oma soovist rääkimist, istus ta endisele kohale tagasi. Peagi märkas ta, et lennuk ei muutnud oma kurssi. Hostess tegi ettevalmistusi kohvi pakkumiseks. Siis läks Gennadi uuesti hostessi juurde, näitas talle käsigranaati ja kordas oma nõuet Stokholmi pöördumiseks.

Gennadi jutustuse järgi hostess oli esimesel korral saanud nii aru, et keegi tegi halba nalja.

Nüüd hakkas ta uskuma ja läks sellest kaptenile rääkima. Ka kapten päris Gennadi soovi ja küsis, et kas see on ikka tõsi ja kui Gennadi kordas oma nõuet ja näitas relva, ütles kapten, et nüüd tal on asjast täiesti selge arusaamine. Hetk hiljem Gennadi tundis, et lennuk võttis kõrgust ja tegi pöörde, suund oli võetud Stokholmile. Teistele reisijatele sellest ei räägitud.

Gennadi seletas politseile, et reis tundus liiga lühike, mistõttu ta arvas, et lennuk on maandumas kas Helsingisse või kuhugi mujale Soome linna. Lennuki maandumisel nad nägid aknaist Helsingi lennujaama. Kumbki ei näinud, et lennujaamast oleks keegi tulnud neid vastu võtma.

Gennadi ütles politseile ülekuulamisel, et ta tundis laskumise järel end peaaegu uhkena. Kõik jäid rahulikult oma kohtadele istuma, ilmselt olid nad teadlikud, kes olid hõivajad.

Siis tuli keegi lennuki juurde küsima, mida me soovime. Hõivajad ütlesid, et soovivad pääseda Stokholmi, kuid neile vastati, et lennukil pole selleks vajalikult kütteainet. Mitme eri kõneluse järgi lennuki ümber olijatega tekkis neile arusaamine, et lennuk viiakse kütteainet saama ja jätkab siis oma reisi edasi Stokholmi.

Ühes nõupidamise järgus oli neile pakutud ka teist lennukit, kuid nad soovisid just sama lennukiga reisi jätkata.

Teisipäeval, 13. juuli öösel hõivajad organiseerisid ühe tunni pikkuse valvekorra. Lennukis oli veel kolm pantvangi. Sassa jäi aga valvekorral magama, mis ajal viimased pantvangid põgenesid. Siis nad ootasid, et neid tullakse vangistama. Kui kedagi ei tulnud, viipas Gennadi lennuki ukselt politseile ja andis end Soome politsei käsutusesse. Sassa tegi seda tund aega hiljem.

Hõivajaid kuulati Soome politsei poolt kahel korral üle. Ülekuulamisel Gennadi ja Sassa ütlesid, et nad ei ühelgi juhtumil ei takistanud teiste inimeste lennukist äraminekut. Kuid inimesed olid ise soovinud kuulata pealt nende nõupidamisi ja valinud ka pantvangid selleks juhuks kui hõivajad oleksid jätkanud lendu väiksemal lennukil.

12. juulil tutvustati hõivajatele N. Liidu ja Soome vahelist kokkulepet. Samuti räägiti neile, et N. Liit on nõudnud nende väljaandmist. Kumbki ei leidnud, et loovutamiseks oleks seaduslikke põhjusi. Kui Sassa sai teada, et ta loovutatakse N. Liidule, ütles ta, et ta ei taha minna tagasi.

Ta ütles, et nad on teadlikud, et nad on rikkunud N. Liidu seadust, kuid nende süütegu seisnes ainult lennuki hõivamises, midagi muud polnud nad teinud.

Paar päeva hiljem anti nad N. Liidule üle. Kahe noormehe unistused laiema maailma nägemisest olid peatunud Soomes ja kokkkupuuted olid olnud ainult sõjaväe ja politseiga.

H. KIVI
INCOME TAX & INVESTMENT CONSULTANT
TEL. 759-3588
50 MUNSON CR. SCARBORO, ONT.

Ärkamisaja apostel

Kolmkümmend aastat tagasi kuulutas Karl Krihvel end apoliitiliseks ebaliteraarseks ateistiks ja oli ühe hoobiga vabastatud kõigest meie ühiskonnas johtuvaist elunähetest. Apoliitilisusega ta vältis toetuse andmise Eesti vabadusvõitluslike organisatsioonide aktsioonidele, ebaliteraarsusega jäi eemale eesti raamatute ja ajalehtede, üldse eesti kirjasõna ostmisest ja ateism vabastas ta kirikumaksudest. Ta oli isegi vaimustatud oma „geniaalsest manifestatsioonist, mis jättis ta oma rahvuse suhtes täiesti kohustuste vabaks.

Kolm aastakümmet soojendas ta end eemaloleku ennastkuldava läikega. Ometi ärritasid teda sageli kuuldused igasuguseist väärnähetest eesti ühiskonnas, mida ta ikkagi omaks pidas. Kui sageli ta leidis end olukorra ääre pealt, et ta hakanuks päästekomiteelasena eksivaid rahvuskaaslasi õigele teele juhtima ja sohusattunuile päästvat nööri heitma. Ta imestas isegi kuivõrd vere hääl on tugevam vee ja igasuguste alkohoolsete jookide segudest, mis talle võõraste ühiskondadega suhtes olid käte- ja suupäraseiks saanud.

Nüüd kolmkümmend aastat hiljem tekkis tal terav huvi eesti pagulaskonna elu vastu. Ta oli tuttavate kaudu kuulnud kuivõrd tuimaks on eestlasel jäänud, peavad oma seltskondlikud majad tühjad, jätavad kirjasõna unustusse ja välisvõitlusega on lugu nii, et mitmed välisvõitlejad külastavad isamaa pinda. Tas tekkis muudatus. Kusagil sisemises mõttemaailmas hakkasid aastaid mahasurutud hääled rääkima. Hakkasid talle näpunäiteid andma Globaalse Eesti vendade ja õdede päästmiseks. Ta isegi imestas, et senine apoliitiline maailmavaade sai üsna kiiresti poliitiliseks aktiviseeritud nii, et kui uue aktsiooni jaoks veel hakatakse raha koguma, siis temalgi oleks selle jaoks omapoolne, kuigi mitte just totaalne panus.

Mõnikord muutus ta enesele kõrvalolijaks ja hakkas oma muutumist jälgima. Küllap seni olid kõik asjad eestlaste hulgas vajalikkuse kohasel. Vähemalt nende harvade kontaktide kaudu, mis tal olid seni olnud, polnud ta ühtki appihüüet kuulnud. Nüüd aga tekkis temas idee VAJAME UUT ÄRKAMISAEGA!

Eks hakkame siis pisitasa ärkama nagu hommikul alarmikella kuuldes, kangutame silmad lahti ja hakkame uuesti elama. Arutame kõik tegijad suurte tegude tegemiseks tööle, kuigi tuttava väite kohaselt esialgu veel hukkumisohtu polnud. Kuid Karl Krihvel sai iseendaga arutlemisest nii vaimustatud, et käed ja mõtted sügelesid sünnitusvaevades. Küll teeks kui teaks, mis teha! Nojah, kolmkümmend aastat eemalolekut polnud just rahvusliku töö kontinuiteediks soodne, aga nüüd küll teeks kui lastakse teha! Küll aitaks kui saaks!

Tahtes igati kaasa aidata eesti ühiskonna kriisiajastule, otsis ta üles Eesti Maja. Imestas isegi, et küll on eesti vaim teinud tõhusat tööd, maja mis mürakas, oleks kasvõi koduvallas auks olnud. Kahjatses, et oleks võinud vareminigi vaatama tulla. Sai uksel mehega kokku, küsides esialgul igaks juhuks inglise keeles, et ega ta kogemata pole eestlane.

„Muidugi eestlane, kes muu siin Eesti Maja uksel seisaks."

Karl Krihvel leidis soodsa võimaluse:

„Teate, meil on vaja uut ärkamisaega. Me peame looma meeleolu tulevastele põlvedele meie päranduse säilitamiseks. Me peame neile andma uued sihid ja lootused."

Uksel olija jäi imestava näoga ta vaimustatud väljendust kuulama.

„Kust maalt te siis tulete, et pole kuulnud, et kolmkümmend aastat on eestlased paguluses palju korda saatnud ja seda igal alal. Kui meil poleks olnud ärksaid mehi ja naisi, siis poleks midagi tehtud. Ärkamisaeg on alati olnud pagulaste juures, see on hoidnud nad võõrastelgi maadel tegevuses ehitades, luues ja võideldes oma maa vabaduse eest."

Karl Krihvel tundis, et need patsakad ideelisi kuldrahasid, mis ta suure vaimustusega oli tahtnud isamaa kultuuri altarile pakkuda, olid muutunud sügiseseiks langenud ja koltunud lehtedeks.

„Või ärkamisaeg on kogu aeg olnud teie juures? Neh, ega siis saagi seda uuesti välja kutsuda", ühmatas pooleldi endamisi ja kohendas enese minekule, võib-olla uuesti muutudes apoliitiliseks ebaliteraarseks ateistlikuks eestlaseks.

JUTU JUKS